

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
KATEDRA ŘÍZENÍ

Studijní program: M4101 Zemědělské inženýrství
Studijní obor: Provozně podnikatelský obor

DIPLOMOVÁ PRÁCE

TÉMA: Projekt rozvoje rodinné farmy v souvislosti s rozvojem
venkova podporovaným z fondů Evropské unie

Vedoucí diplomové práce:
prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

Autorka diplomové práce:
Iveta Hroníková

České Budějovice 2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Projekt rozvoje rodinné farmy v souvislosti s rozvojem venkova podporovaným z fondů Evropské unie“ jsem vypracovala samostatně, na základě vlastního studia a poznatků, s použitím uvedené literatury a podkladových materiálů, které uvádím v příloženém seznamu.

V Českých Budějovicích 11. dubna 2008

.....

podpis studenta

Poděkování:

Ráda bych touto cestou vyjádřila svůj dík prof. Ing. Magdaleně Hrabánkové CSc. Za odbornou pomoc a vedení při zpracování této diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat Ing. Kláře Čámské a všem, kteří mi vyšli maximálně vstříc a umožnili mi přístup ke všem potřebným informacím.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
1 Úvod	7
2 Přehled literatury	9
2.1 Úvod do problematiky zemědělství a venkova	9
2.2 Nástroje předvstupní pomoci	11
2.3 Podpora v oblasti zemědělství a venkova na období 2004-2006	12
2.3.1 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	12
2.3.2 Horizontální plán rozvoje venkova	13
2.3.3 Leader	13
2.4 Podpora v oblasti zemědělství a venkova na období 2007-2013	14
2.4.1 Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013	15
2.5 Venkov – potenciál a jeho měření	35
2.5.1 Venkov a podnikání	36
2.5.2 Venkov a životní prostředí	36
2.5.3 Venkov a člověk	37
2.6 Dotační politika EU	38
2.7 Konkurenceschopnost zemědělství	39
2.8 Vývoj rodinných farem	39
2.8.1 Struktura vlastníků	43
2.9 Transformace a restituce v českém zemědělství	45
2.10 Restrukturalizace českého zemědělství	47
3 Cíl a metodika práce	48
3.1 Cíl práce	48
3.2 Metodika práce	48
3.2.1 Shrnutí použitých zdrojů	48
3.2.2 Struktura práce	49
4 Charakteristika venkova a zemědělství ve středočeském kraji	51
5 Charakteristika rodinné farmy	54
5.1 Základní údaje	54
5.2 Předmět činnosti podniku	55
5.2.1 Struktura rostlinné výroby produkce	55

5.2.2	Ekonomika pěstování jednotlivých plodin	56
5.2.3	Struktura živočišné výroby, produkce	59
5.2.4	Ekonomika chovu prasat a ovcí	60
5.3.	Odběratelé, dodavatelé.....	60
6	Swot analýza	61
6.1	Vyhodnocení SWOT matice	61
6.1.1	Silné stránky	61
6.1.2	Slabé stránky.....	61
6.1.3	Příležitost	62
6.1.4	Ohrožení.....	62
6.2	Diskuse k matici SWOT	63
7	Finanční zdraví rodinné farmy	65
8	Možnosti rozvoje	69
8.1	Varianta 1: Chov koz s tržní produkcí mléka	69
8.2	Varianta 2: Ekologický chov koz a chov prasat	73
8.3	Varianta 3: Chov prasat	77
8.4	Posouzení ekonomické efektivnosti jednotlivých variant	80
8.4.1	Metoda doby splacení	81
8.4.2	Metoda vnitřního výnosového procenta	82
8.4.3	Metoda čisté současné hodnoty	83
9	Závěr	85
10.	Summary	87
11.	Seznam literatury	88
12.	Seznam příloh	91

Seznam použitých zkratk

AEO agroenvironmentální opatření

CF Cohesion Fund (Fond soudržnosti – FS)

ČNR Česká národní rada

ČSÚ Český statistický úřad

DJ Dobytčí jednotka

DPH daň z přidané hodnoty

EFF Evropský rybářský fond (European Fisheries Fund)

EFRR Evropský fond regionálního rozvoje (European Regional Development Fund ERDF)

EK Evropská komise

ES Evropské společenství

ESF Evropský sociální fond (European Social Fund)

EU nebo EU 15 Evropská unie po roce 1994 (připojeno Rakousko, Finsko, Švédsko)

EU 12 Evropská unie do roku 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko)

EUR euro = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)

EZ ekologické zemědělství

EZFRV Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD)

EZGF Evropský zemědělský garanční fond (European Agricultural Guarantee Fund EAGF)

EZOZF Evropský zemědělský orientační a záruční fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF)

ISPA Instrument for Structural Policies for Pre-accession neboli Nástroj předvstupních strukturálních politik

HDP hrubý domácí produkt

HRDP Horizontální plán rozvoje venkova (Horizontal Rural Development Plan)

HSS (hospodářské a sociální soudržnosti)

KPÚ komplexní pozemkové úpravy

LEADER Liason entre les actions de développement economique rural (Vazby mezi akcemi)

hospodářského rozvoje venkova) - název iniciativy EU 1991-2006 a osy IV
LFA Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
MMR ČR Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MZe ČR Ministerstvo zemědělství České republiky
NSP Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013
NUTS Nomenclature des unités territoriales statistiques (územní statistické jednotky)
OP Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
PHARE Nástroj předvstupních strukturálních politik
SAPARD Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
(Speciální
předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SHR soukromě hospodařící rolník
SWOT SWOT Analysis – Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky,
Opportunities – příležitosti, Threats – hrozby (analýza silných a slabých stránek,
příležitostí a ohrožení)
SZIF Státní zemědělský intervenční fond – akreditovaná platební agentura
SZP Společná zemědělská politika (Common Agricultural Policy – CAP)

1 Úvod

Zemědělství v České republice patřilo v centrálně direktivním systému k silně preferovaným odvětvím, z čehož vyplývala jeho neúměrná dimenze, avšak poměrně kvalitní národohospodářská efektivnost. Přejchod k tržnímu hospodářství znamenal výrazný tlak na přizpůsobení se zemědělství novým ekonomickým podmínkám a odbytovým možnostem z hlediska jejich rozměru, struktury a výkonnosti. Na konci roku 1989 neexistoval v podstatě v tehdejší Československu soukromý sektor, dvě třetiny zemědělské půdy obhospodařovala jednotná zemědělská družstva a jedna třetina státní půdy patřila státním statkům. Do konce roku 1990 vzniklo v České republice 3205 podniků soukromě hospodařících rolníků - fyzických osob, ty však obhospodařovaly pouze necelé 1 % zemědělské půdy.

Mezi hlavní úkoly zemědělské politiky patřila obnova vlastnických práv k půdě a jinému zemědělskému majetku cestou restitucí, privatizace a transformace, dále restrukturalizace a nové rozmístění zemědělské výroby. Dlouhodobé cíle pak byly orientovány zejména na koncepci trvale udržitelného zemědělství v podmínkách postupné liberalizace světového agrárního trhu.

V dosavadním reformním období došlo v zemědělství České republiky k podstatným změnám v jeho podnikatelské struktuře. Po pádu socialistického zřízení v roce 1989 došlo ke zvýšení podílu samostatně hospodařících rolníků a dalších individuálních zemědělských podnikatelů. Současně se změny projevují v pokračujícím poklesu významu družstev, která nyní obhospodařují asi čtvrtinu zemědělské půdy.

Na základě komplexního průzkumu půd a podle kritérií Evropské unie byla převážná část zemědělské půdy v České republice (více než 60%) zařazena do méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickým omezením.

Společným cílem pro tyto oblasti je zajistit takový rozvoj multifunkčního zemědělství, který by uvedl do souladu produkční a mimoprodukční funkce zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství se zřetelem na charakter přírodních a sociálně-ekonomických podmínek. Dále by měl přispět k obnovení rovnováhy mezi objemem produkce a kapacitou trhu, k ekologické, kulturní a architektonické ochraně venkovského prostoru.

Některé charakteristiky českého zemědělství se postupně přibližují průměru EU. Příkladem je podíl pracovníků v primárním sektoru ekonomiky (zemědělství, lesnictví a

rybolov). Republiková hodnota činí 4,3 %. Podíl odvětví zemědělství na HDP se dle statistiky národních účtů v roce 2006 pohyboval okolo 2,00 %. ¹

Nedílnou součástí agrární politiky České republiky je ekologické zemědělství. Jde o perspektivní způsob hospodaření, který vytváří nový trh s produkty ekologického zemědělství, včetně nových pracovních příležitostí, a přispívá k rozvoji a údržbě venkovské krajiny a k ochraně všech složek životního prostředí.

K největšímu nárůstu ekologicky obhospodařované plochy došlo mezi roky 1997 – 2003, především v souvislosti s obnovením státní podpory ekologického zemědělství (EZ) v roce 1998, která navázala na státní podporu v letech 1990 –1993.

¹ Zdroj: ČSÚ – statistická ročenka ČR 2006

2 Přehled literatury

2.1 Úvod do problematiky zemědělství a venkova

Zemědělství je nedílnou součástí hospodářství. Důležitost netkví pouze ve výrobě potravin a ostatních zemědělských produktů, ale má i velký význam pro zachování kulturní krajiny a ekologického přístupu k životnímu prostředí.

Koncepce agrární politiky České republiky je rozdělena na dvě etapy. První etapa (revitalizace) byla ukončena do konce roku 2001 ta se zaměřovala především na zotavení a stabilizaci zemědělského sektoru České republiky a na institucionální přípravu jeho vstupu do EU. Koncepce druhé etapy (adaptace) směřuje k co nejrychlejšímu plošnému přizpůsobení agrárního sektoru České republiky podmínkám společné zemědělské politiky EU ve všech jejích oblastech (strukturální, regionální, environmentální a venkovská). [25]

Výraznými změnami zemědělství a rozvoje venkova dochází nejen v České republice, ale ve všech členských státech EU. Reformní trend posledních let v rámci SZP EU přináší poněkud jiný pohled na zemědělství. To se již nerovná venkovu, ale stává se jedním z aspektů venkovského prostoru. Zemědělství ovšem stále zůstává největší ekonomickou aktivitou.

V rámci reformních kroků je zaváděn princip modulace. Tento princip vyjadřuje hlavní filozofický trend reformy SZP EU ve smyslu postupného převodu prostředků z prvního pilíře (týká se přímých plateb) do pilíře druhého, tj. rozvoj venkova. První pilíř se soustředí na zajištění základny stabilního příjmu rolníků, kteří jinak mohou vyrábět svobodně podle poptávky na trhu. Naproti tomu druhý pilíř podporuje zemědělství v plnění jeho funkce v životním prostředí a na venkově jakožto poskytovatele veřejných statků a přispívá k rozvoji venkova.

Vývoj situace na agrárním trhu práce je podmíněn tím, že zemědělství - v důsledku pokračující restrukturalizace podnikatelského prostředí a prosazování ekonomických zájmů zemědělských podniků - prakticky nevytváří nové pracovní příležitosti, a tudíž poptávka po pracovních silách ze strany podniků je velmi nízká. V odvětví se snižuje i nabídka sezónních pracovních míst. Situace pracovníků uvolněných ze zemědělství se vyhrocuje i tím, že venkovský prostor obecně nabízí málo pracovních příležitostí. Na druhé straně je tu rostoucí nezáměr kvalifikovaných pracovníků (zejména mladých) o uplatnění v zemědělství, plynoucí především z nízké úrovně mezd v odvětví. To

způsobuje, že případná poptávka zemědělských podniků po kvalifikovaných pracovních silách je obtížně uspokojována.

Co se týče rozvoje venkova, hrají zde podstatnou roli zemědělské aktivity. Zemědělství je ve venkovském prostoru hlavním garantem zaměstnanosti a péče o krajinu. Institucionální a strukturální změny v zemědělství v posledních deseti letech se odrážejí ve zhoršených sociálně ekonomických podmínkách venkovského prostoru. Jde zejména o vyšší dlouhodobou nezaměstnanost, vylidňování některých venkovských oblastí, následné zaostávání služeb a infrastruktury a pokles výrobního potenciálu. Důležitou roli hrají i pozemkové úpravy jakožto komplexní nástroj udržitelného rozvoje venkova. [24]

Financování zemědělství až do ekonomické reformy bylo založeno na rozsáhlé dotační podpoře. V roce 1990 dosáhla dotační podpora zemědělství svého maxima, což dále zkomplikovalo nejen řešení dotační politiky v rámci reformních kroků.

V rámci ekonomické reformy se otázky dotací do zemědělství, podmínek pro jejich poskytování, úrovně a forem uplatnění, staly klíčovými nejen při formulacích prvních návrhů agrárních programů na počátku devadesátých let, ale i předmětem složité argumentace při vymezení objemu státních rozpočtových výdajů v kapitole Zemědělství.

I když se základní principy pravidel dotační politiky značně lišily od pravidel, podle kterých se rozdělovaly dotace dříve, jejich orientace byla často kontraproduktivní. Postupně došlo ke změně celé dotační politiky, změně dotačních titulů, systému i účelu poskytování. [1]

V současné době je cílem podpůrných a dotačních programů udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru a zajištění konkurenceschopnosti českého zemědělství na evropském i světovém trhu.

2.2 Nástroje předvstupní pomoci

Předvstupní etapa byla zahájena po roce 1997. Souvisela s přípravou ČR na vstup do EU. [1]

Jádrem regionální a strukturální politiky EU jsou strukturální fondy. Ty se přímo zaměřovali na snižování rozdílů v úrovni rozvoje různých regionů členských států a snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů včetně venkovských oblastí. [4]

Vedle strukturálních fondů existuje *Fond soudržnosti* (FS). Byl založen Maastrichtskou smlouvou v roce 1993 jako zvláštní fond solidarity na pomoc nejméně rozvinutým členským státům v souvislosti s přípravou na vytvoření Evropské měnové unie. Jedná se o fond poskytující finance na významné projekty z oblasti životního prostředí a infrastruktury (transevropských dopravních sítí). Možnost čerpat z tohoto fondu mají státy, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU. [31]

Pro období před vstupem do EU vytvořila Evropská společenství speciální předvstupní nástroje. [5]

Česká republika využívala tři předvstupních nástrojů. Jednalo se o programy **Phare**, **ISPA** a **SAPARD**. [35]

Program Phare připravoval kandidátské země na splnění všech ekonomických, politických a dalších kritérií potřebných pro vstup do EU. Z tohoto fondu byly spolufinancovány projekty narovnávací rozdíly v oblastech technické vybavenosti příhraničních municipalit, propagace českých exportérů v zahraničí či studijní pobyty učitelů v zahraničí. Za dobu trvání programu Phare Česká republika získala přístup k celkem 1,034 mld. EUR. [16].

Program SAPARD napomáhal kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů při zavádění *acquis* vztahujícího se ke společné zemědělské politice, strukturálním změnám v jednotlivých zemědělských sektorech a na venkově. Na Českou republiku každoročně připadlo cca 22,063 mil. EUR. Předvstupní program SAPARD se stal výbornou přípravou ČR na využívání SF a to především v oblasti rozvoje venkova. [28]

Předvstupní nástroj ISPA byl zaměřen na podporu investičních projektů, které přispívaly ke zlepšení infrastruktury, životního prostředí a dopravních sítí Transevropských koridorů. V rámci nástroje ISPA bylo dokonce srpna 2003 alokováno 244,297 mil EUR, z toho na investice 242,404 mil. EUR. [16]

2.3 Podpora v oblasti zemědělství a venkova na období 2004-2006

Vstupem ČR do EU činnost předvstupních nástrojů skončila a v období roku 2004-2006 pouze dobíhaly. Avšak výše podpor z těchto předvstupních nástrojů nedosahovala takového objemu, jaký mohl být pro Českou republiku k dispozici v letech 2004-2006 jako pro řádného člena EU. Aby bylo možné čerpat prostředky ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, musela Česká republika vypracovat *Národní rozvojový plán*, což byl dokument sestavený pro období **2004-2006**.

Členství v EU nám v období 2004-2006 umožňovalo čerpat finanční prostředky EU ze *strukturálních fondů*, z *Fondu soudržnosti* (neboli Kohezního fondu), z komunitárních programů a iniciativ Společenství. (viz. příloha č. 1, obr. č. 1)

Pomoc ze Strukturálních fondů pak byla realizována pomocí tzv. *operačních programů*. Základním programovým dokumentem, který popisoval celkovou strategii rozvoje ČR byl *Národní rozvojový plán 2004-2006*. [35]

Po vstupu ČR do EU byl rozvoj venkova podporován v rámci *OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství* (OPRVMZ), v *Horizontálním plánu rozvoje venkova* (oba v gesci MZe) a zejména ve *SROP* (gesce MMR). Některé oblasti pokryly i další OP pro lidské zdroje, infrastrukturu a podnikání. [28]

2.3.1 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Tento program směřoval především na podporu zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů, podporu lesního a vodního hospodářství a zajišťoval trvale udržitelný rozvoj venkova. Operační program navazoval na předvstupní program SAPARD. [15]

Strategie OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství vychází z analýzy ekonomické a sociální situace v zemědělství a venkovském prostoru. ČR chce podporovat a dále navazovat na cíle a principy stanovené v koncepci agrární, lesnické a národohospodářské politiky, které pro období před vstupem ČR do EU schválila vláda ČR.

Rozvoj venkova a zemědělství je spatřován zejména v multifunkčním a konkurenceschopném zemědělství s důrazem na zvyšování kvality životního prostředí, který bude základem dlouhodobého ekonomického růstu, a které poskytne venkovu dostatečné podmínky k rozvoji v oblasti služeb a dalších aktivit. Hlavní váha OP RVMZ byla proto kladena na investice do zemědělství, včetně podpory mladých

zemědělců a dále na zpracování produktů zemědělské výroby. OP RVMZ byl financován z EAGGF – orientační sekce. [18]

Finanční zdroje alokované pro Českou republiku na strukturální operace byly rozpracovány ve finančním rámci Národního rozvojového plánu a přiděleny na jednotlivé operační programy a rozděleny pro jednotlivé roky 2004 – 2006. Pro OP Zemědělství bylo vyčleněno 12 % z celkových finančních zdrojů alokovaných na Cíl 1, což představuje částku 173,90 mil. €. (viz. příloha č. 1, tab. č. 1 a 2) [12]

2.3.2 Horizontální plán rozvoje venkova

Program podporoval především hospodaření zemědělců v méně příznivých oblastech, ve zvláště chráněných územích, dále údržbu krajiny pastvou hospodářských zvířat, ekologické zemědělství, zatravňování, zalesňování, nebo pěstování rychle rostoucích dřevin. Horizontální plán rozvoje přinesl nezanedbatelné množství finančních prostředků venkovským oblastem. Pomohl tak zlepšit ekonomickou situaci farem, a také kupní sílu farmářů. [15]

Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004–2006 (HRDP) byl základní programový dokument schválený Evropskou komisí v květnu roku 2004 pro poskytování podpory českému zemědělství a venkovskému prostoru z prostředků EU. Celková finanční alokace přidělená na program HRDP byla 678,5 mil. eur, z toho 542,8 mil. eur z EU. (viz. příloha č. 1, tab. č. 3) [17]

2.3.3 Leader

Program LEADER ČR byl zaměřen na realizaci akcí spadajících do třech dotačních titulů: zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení místního ekonomického prostředí a zhodnocení místní produkce, zhodnocení přírodních a kulturních zdrojů. [14]

I přes krátkodobé zkušenosti s metodou Leader v České republice je možno uvést, že dosavadní výsledky ukázaly na její jedinečnost a mimořádný přínos pro rozvoj venkovských mikroregionů. V podmínkách České republiky, kde dosud mnohdy přetrvává způsob myšlení, orientovaný na někdejší centrální řízení s cíleným omezením místních a individuálních iniciativ, je tato nová metoda výrazným inovačním prvkem,

který na místní úrovni poskytuje dostatečný prostor pro aktivní zapojení všech venkovských subjektů do rozvoje mikroregionu, včetně přenesení odpovědnosti za výsledky této činnosti na místní úroveň . Již v průběhu prvních dvou let aplikace metody Leader v České republice lze zaznamenat živý zájem o implementaci této metody na venkově , který dále roste. [17]

2.4 Podpora v oblasti zemědělství a venkova na období 2007-2013

V programovacím období 2007 – 2013 je realizován odlišný přístup k evropské politice hospodářské a sociální soudržnosti, který se projeví mj. také u problematiky podpory rozvoje venkova a zemědělství.

Poslední reformy SZP EU stále preferují uchovat zemědělský ráz venkova a venkovské krajiny. V České republice převažují horské a podhorské oblasti a 2/3 území tvoří pahorkatinné oblasti, ve kterých přírodní podmínky neumožňují intenzivní konkurenceschopnou zemědělskou výrobu. Zemědělská činnost však významným způsobem přispívá k péči o venkovskou krajinu. Z tohoto pohledu jsou zemědělské dotace v produkčně méně příznivých oblastech nezbytnou podmínkou uchování a osídlení přírodního dědictví. Podporu je možné poskytovat v rámci agroenvironmentálních programů zaměřených například na zalesňování méně úrodných pozemků či pěstování rychle rostoucích dřevin. Zemědělský sektor je v současné době největším z hlediska struktury ekonomických aktivit a stále hraje klíčovou roli v celkovém rozvoji současného venkova. Kromě ekonomické role zemědělství, lesnictví a dalších produkčních aktivit, plní dnes i další důležité funkce prostřednictvím zvyšování kvality výrobků a poskytováním příležitostí pro volný čas a rekreaci obyvatelům měst.

Strukturální fondy EU podporují synergii mezi urbanizovanými a venkovskými oblastmi, která je důležitá pro vyvážený regionální rozvoj. Základním cílem je, aby obyvatelé venkovských regionů měli přístup ke specializovaným službám, které mohou být poskytnuty pouze v urbanizovaných oblastech. Opačně pak pro obyvatele městských center by měla být zajištěna jak potravinová bezpečnost, tak i kvalitní přírodní podmínky pro cestovní ruch a rekreační aktivity, které mohou být realizovány zejména na venkově. Národní strategický referenční rámec pro období 2007 – 2013 by měl přispívat k integrovanému teritoriálnímu rozvoji prostřednictvím podpory networkingu mezi venkovskými oblastmi a městy, zvláště pak center střední velikosti, a

také k vzájemné propojenosti ekonomických aktivit malých sídel ve venkovském prostoru. [24]

2.4.1 Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013

Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 je programový dokument připravený Mze ČR ve spolupráci s partnerskými subjekty pro poskytování dotací na zemědělství a rozvoj venkova v letech 2007-2013. [9]

Cílem Programu rozvoje venkova je rozvoj venkovského prostoru formou trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství. Podporovat bude také rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti a posílit sounáležitost obyvatel na venkově.

Pro oblast zemědělství a venkova budou využívány fondy EU: *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)*, *Evropský rybářský fond (EFF)* a *Evropský zemědělský garanční fond (EAGF)*. Dále budou aplikovány SF jako nástroj politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU. Změnou v programování rozvoje venkova oproti stávajícímu období je v tom, že EAFRD jako základní nástroj podpory venkova v EU nebude nadále součástí SF a že EAFRD, EAGF a EFF bude možné koncipovat a realizovat jako jeden velký celek.

EAFRD bude věcně zahrnovat dnešní obsah OPRVMZ, Horizontálního plánu rozvoje venkova a iniciativy LEADER a bude působit ve venkovských oblastech. Změny se týkají zejména zahrnutí oblastí NATURA 2000, vymezení méně příznivých oblastí (LFA), zahrnutí životního prostředí v lesích, přísnějšího plnění norem a omezení příjemců podpory v některých opatřeních na mikropodniky nebo malé podniky. Podpora Z EAFRDu bude poskytována podpora nejen zemědělcům, ale i dalším klíčovými aktéry rozvoje venkovského prostoru, jako jsou podnikatelé, spolky, sdružení, neziskové organizace, obce atd. [17]

Program rozvoje venkova je rozčleněn do čtyř základních os. Každá osa naplňuje některý z cílů PRV. (viz. příloha č. 3)

- Osa I: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

- Osa II: Zlepšování životního prostředí a krajiny
- Osa III: Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova
- Osa IV: Leader [2]

2.4.1.1 Osa I – zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Tato osa se zaměřuje na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Hlavní oblastí je modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům. Na tyto účely je proto soustředěno největší množství finančních prostředků. (viz. příloha č. 2, obr. č 1) [29]

Potřeba modernizace zemědělských podniků vyplývá z nepříznivého hodnocení jejich technologického a technického vybavení. Hlavními důvody tohoto vývoje je vedle poklesu zemědělské výroby i nízká investiční schopnost zemědělských podniků. Současné tempo obnovy nevytváří podmínky ani pro prostou reprodukci.

V rámci této osy chce program podporovat inovace, vznik kvalitního průmyslu zemědělských výrobků, a modernizovat zemědělské podniky. Dalším cílem je rozšířit školicí a poradní služby pro zemědělce a podporovat zapojení mladých lidí do zemědělství, a tak snižovat průměrný věk pracovníků.

Osa se člení na dvě priority, a na celkové finanční alokaci EZFRV se podílí 22,39 %. Projekty by měly být realizovány prostřednictvím následujících priorit: [17]

1. Modernizace, inovace a kvalita

Tato priorita zahrnuje skupiny opatření na podporu zemědělských podniků a jejich činnosti, zlepšování kvality a přidávání hodnoty zemědělských a potravinářských produktů, lesního hospodářství a posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí. Na tuto prioritu je soustředěno maximální množství finančních prostředků – 85,21 % prostředků určených pro osu I. V rámci toho je nejdůležitější oblastí podpora modernizace zemědělských podniků.

Priorita má za cíl vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.

2. Přenos znalostí

Priorita zahrnuje skupiny opatření na podporu odborného vzdělávání a využívání poradenských služeb subjektů podnikajících v zemědělství, potravinářství a lesnictví a dále opatření na podporu mladých zemědělců a předčasného ukončení zemědělské činnosti. Zde připadá 14,79 % finančních prostředků.

Má za cíl vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství. [11]

Tab. 2-1 Prority, cíle a opatření osy I

Priorita	I.1. Modernizace, inovace a kvalita	
Cíl	Vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.	% z osy 85,21
Opatření	I.1.1 Modernizace zemědělských podniků	35,4
	I.1.2 Investice do lesů	10,13
	I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	14,57
	I.1.4 Pozemkové úpravy	23,12
	I.2.1. Seskupení producentů	1,99
Priorita	I.2 Přenos znalostí	
Cíl	Vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.	% z osy 14,79
Opatření	I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost	1,49
	I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců	6,86
	I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti	4,08
	I.3.4 Využívání poradenských služeb	2,35

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR 2007-2013, Mze - vlastní zpracování

Opatření I.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Opatření vyplývá ze strategického cíle zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství. Opatření je určeno na podporu modernizace zemědělských podniků, kde je nedostatečná úroveň investic (stavebních i technologických), v rostlinné i živočišné výrobě. Důvodem je zastarávání technologického vybavení zemědělských podniků a stavu zemědělských staveb, ty většinou nevyhovují moderním požadavkům welfare a ochrany životního prostředí. Celková konkurenceschopnost zemědělské výroby je právě ovlivněna nízkou úrovní investic. V současné době roste tlak spotřebitelů na bezpečnost

potravin a ekologický přístup při jejich produkci. Proto je předpokladem dobře vybavená primární výrobní základna v rámci zemědělské výroby.

V programovacím období 2004 - 2006 byl obdobný typ podpory úspěšně poskytován v rámci Operačního programu, opatření 1.1. Investice do zemědělského majetku. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013), respektuje cíle Lisabonské strategie a Národního lisabonského programu 2005 - 2008 (Národní program reforem ČR). [17]

Opatření I.1.2 Investice do lesů

Toto opatření má za strategický cíl zlepšení konkurenceschopnosti lesnictví. Jedná se především o podporu rozvoje dynamického podnikání v lesnictví, vyšší výkonnosti lesnických podniků, restrukturalizace lesnického sektoru a zlepšení ochrany životního prostředí v lesnictví. Měly by řešit problematické oblasti, jako nízkou úroveň investic v lesnickém sektoru a zastaralé a technicky nevyhovující vybavení lesnických podniků. Podpora také napomáhá řešit problémy spojené s nedostatečnou infrastrukturou v lesnictví.

Na základě zkušeností z implementace opatření 1.3. Lesní hospodářství v OP Zemědělství v programovacím období 2004 - 2006 se v rámci Osy I Programu rozvoje venkova i nadále podpoří opatření zaměřená na investice do lesnických strojů a stavební investice do lesní infrastruktury. Navíc se podpora doplní o technické vybavení pro finalizaci a pro tržní zhodnocení produktu v lesním hospodářství. Opatření přispěje k plnění strategie Národního lesnického programu z roku 2001.[14]

Opatření I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Je zaměřeno na podporu výkonnosti zpracovatelských podniků, dále na rozvoj nových odbytišť pro zemědělské produkty, podporu marketingu zemědělských výrobků, rozvoje inovací v rámci zemědělsko–potravinářské výroby, a to spoluprací se subjekty podílejícími se na výzkumu a vývoji. Měly by řešit problematické oblasti jako jsou

nízká produktivita práce, nízký stupeň inovací, nízký podíl produkce s vyšší přidanou hodnotou a nedostatečná úroveň finalizace produktů včetně marketingového zaměření. [22]

Obdobný typ podpory byl v letech 2004 - 2006 poskytován v rámci Operačního programu Zemědělství, opatření 1.2. Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing. Podpora byla zaměřena na stavební a technologické investice do potravinářství. Finanční prostředky tohoto opatření se čerpaly v plné výši finančního plánu programu a poptávka byla větší než disponibilní zdroje. Vzhledem ke zkušenostem z implementace Operačního programu bylo toto opatření přejato v rámci Osy I do Programu rozvoje venkova. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). [17]

Opatření I.1.4 Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy jsou jedním z klíčových faktorů pro rozvoj venkova. Prostřednictvím tohoto opatření je řešena problematika vlastnických vztahů pozemkové držby, nedostatečná zemědělská infrastruktura či absence prvků ekologické stability krajiny. Opatření také nepřímo napomáhá rozvoji podnikání a má nesporný efekt v oblasti udržitelného rozvoje krajiny. [27]

V programovacím období 2004 - 2006 byla tato podpora poskytována v rámci Operačního programu Zemědělství, podopatření 2.1.1. *Pozemkové úpravy*. Pozemkové úpravy byly řešeny také prostřednictvím předstupního programu SAPARD. Vzhledem k dobrým zkušenostem z předešlé implementace a velké absorpční kapacitě této oblasti byla podpora přejata v rámci Osy I do Programu rozvoje venkova. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). [17]

Opatření I.2.1 Seskupení producentů

V rámci tohoto opatření se řeší zejména problém slabého postavení zemědělců na trhu, slabá vyjednávací pozice vůči zpracovatelům a odběratelům.

V programovacím období 2004 - 2006 byl obdobný typ podpory poskytován v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova, opatření Zakládání skupin výrobců. Podpora z Horizontálního plánu rozvoje venkova byla zaměřena na zakládání a zlepšení činnosti skupin výrobců. Vzhledem k přetrvávajícímu zájmu na straně potenciálních žadatelů bude opatření pokračovat v rámci Osy I Programu rozvoje venkova. [17]

Opatření I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost

Specifické charakteristiky zemědělské pracovní síly - špatná rekvalifikovatelnost a nízká mobilita, geriatrizace odvětví, podmíněná prvořadě nízkou úrovní mezd a přetrvávající disparitou mezd v zemědělství vůči jiným odvětvím, spolu s nízkou nabídkou zemědělských pracovních míst, nepříznivě podmiňují konkurenceschopnost zemědělské pracovní síly na agrárním i venkovském trhu práce i konkurenceschopnost odvětví jako takového. Proto bude podpora zaměřena na připravenost a informovanost v oblasti inovací vedoucích jak ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví tak k potřebné a různorodé diverzifikaci zemědělské činnosti. Opatření bude sledovat jeden ze strategických cílů Společenství, kterým jsou investice do lidského kapitálu. [17]

V programovacím období 2004-2006 byl obdobný typ podpory poskytován v rámci Operačního programu Zemědělství, opatření 2.2. Odborné vzdělávání.

Opatření I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Opatření je spojeno se strategickým cílem zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství. Je zaměřeno na podporu rozvoje dynamického podnikání u zemědělců v nižší věkové kategorii a tím bude příznivě ovlivňovat věkovou strukturu zemědělců. Bude tak působit proti odchodu mladých pracovníků ze zemědělství a zlepšovat procento zaměstnanosti ve venkovských oblastech. [36]

V programovacím období 2004 - 2006 nebyl tento typ podpory poskytován, jedná se o nové opatření. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013), respektuje cíle Lisabonské strategie a Národního lisabonského programu 2005 - 2008 (Národní program reforem ČR). [14]

Opatření I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti

Podporou je zejména řešen problém nepříznivé věkové struktury zemědělců a nízký příliv mladých pracovníků do zemědělství. Obdobně jako u opatření I.3.2. Programu rozvoje venkova má opatření za cíl zlepšení věkové struktury zemědělců a přispěje k vyšší výkonnosti zemědělských podniků a intenzivnějšímu zavádění inovací. [36]

V programovacím období 2004 - 2006 byl obdobný typ podpory poskytován v rámci Horizontálního programu rozvoje venkova, opatření *Předčasné ukončení zemědělské činnosti*. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). [17]

Opatření I.3.4 Využívání poradenských služeb

Toto opatření je určeno ke zlepšení informovanosti podnikatelů v zemědělství, lesnictví a vodním hospodářství, vlastníků lesa, sdružení vlastníků, nájemců lesa, odborných lesních hospodářů a dalších osob podílejících se na resortních a dalších činnostech ve venkovské krajině. Jeho cílem je usnadnit orientaci a podpořit zavádění nových výrob, výrobních metod a technologií, které jsou zároveň slučitelné se zájmy zachování a zlepšení krajiny a ochrany životního prostředí. Opatření nenavazuje na žádnou z podpor Operačního programu či HRDP, tzn. jedná se o nové opatření. Opatření umožní naplnění cílu vycházející z Koncepce zemědělského poradenství na roky 2004-2010. [32]

2.4.1.2 Osa II – zlepšování životního prostředí

Tato osa se zaměřuje na podporu ochrany kvality povrchových a podzemních vodních zdrojů, krajiny, půdy, zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí, a zachování biologické rozmanitosti a na využívání obnovitelných zdrojů energie. [29]

Osa II má převahu opatření se silným environmentálním aspektem. Odráží zesilující zájem EU o šetrné využívání přírodních zdrojů a o ochranu životního prostředí a krajiny.

Cílem osy II je vytvořit multifunkční zemědělství a lesnictví, které je šetrné vůči životnímu prostředí, přírodě a krajině. Opatření reagují na společensky pocíťovanou nutnost zastavení úbytku biodiverzity a nutnost účinnější ochrany vody a půdy. Některá

opatření mají také přispět k naplnění mezinárodních závazků ČR a napomoci zmírňování změn klimatu. Rozvojová osa obsahuje tři priority, a její váha na celkové finanční alokaci EZFRV činí 55,2 %: (viz. příloha č. 2, obr. č. 2) [17]

Priority:

1. Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajin

Na tuto prioritu navazují opatření s cílem podpory zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí a příznivých pro biodiverzitu a krajinu. Dalším cílem v této prioritě je podpora environmentálně šetrného způsobu hospodaření v oblasti s vysokou přírodní hodnotou. Priorita podporuje zvyšování biodiverzity v krajině a jsou zaměřená na ochranu přírodních zdrojů a je na ní alokováno 80,10 % prostředků osy II.

2. Ochrana vody a půdy

Má za cíl ochranu jakosti povrchových a podzemních vod. Cíle má být dosaženo opatřeními zaměřenými na prioritní ochranu a vhodné používání zemědělského půdního fondu. Tato priorita podporuje zejména zachování kvalitního přirozeného vodního režimu v krajině pomocí vhodných zemědělských systémů. V rámci osy II je na ni určeno 14,76 % prostředků.

3. Zmírňování klimatických změn

Má za cíl podporu využívání obnovitelných zdrojů energie. Tohoto má být dosaženo stávajícím lesnickým potenciálem a jeho posílením. Priorita podporuje snižování emisí skleníkových plynů a zachování funkce lesů. Podíl priority na celkovém objemu osy II činí 5,14 %. [11]

Tab. 2-2 Prority, cíle a opatření osy II

Priorita	Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín	
Cíl	Podpora zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí vedoucích k biologické rozmanitosti a podpora vhodných zemědělských systémů pro zachování venkovské krajiny. Podpora ochrany životního prostředí na zemědělské půdě a v lesních oblastech s vysokou přírodní hodnotou.	% z osy 80,10
Opatření	II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech	35,69
	II.1.2.1 Platby v rámci Natury 2000 na zemědělské půdě a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES - Platby v rámci Natury 2000 na zemědělské půdě	0,33
	II.1.3.1 Agroenvironmentální opatření - Postupy šetrné k životnímu prostředí (vč.ekologického zemědělství a integrované produkce) (vč.ekologického zemědělství a integrované produkce)	13,69
	II.1.3.2 Agroenvironmentální opatření - Ošetřování travních porostů	28,95
	II.2.2. Platby v rámci Natury 2000 v lesích	0,63
	II.2.3. Lesnicko-environmentální platby	0,81
Priorita	Ochrana vody a půdy	
Cíl	Ochrana jakosti povrchových a podzemních vodních zdrojů prostřednictvím opatření zaměřených na protierozní ochranu a vhodné používání zemědělského půdního fondu.	% z osy 14,76
Opatření	II.1.3.3. Agroenvironmentální opatření - Péče o krajinu	11,99
	II.1.2.2 Platby v rámci Natury 2000 na zemědělské půdě a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES – Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)	2,77
Priorita	Zmírňování klimatických změn	
Cíl	Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím stávajícího lesního potenciálu a možností jeho rozšíření a zachování pozitivních funkcí lesa.	% z osy 5,14
Opatření	II.2.1. Zalesňování zemědělské půdy	3,56
	II.2.4. Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů	1,58

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR 2007-2013, Mze - vlastní zpracování

Opatření II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)

Podpory na opatření „Méně příznivé oblasti“ jsou v ČR vypláceny na travní porosty, mají nejen charakter ekonomicko-sociálních podpor, směřujících k udržení příjmové stability zemědělců hospodařících v horších přírodních podmínkách, ale také povahu

restrukturalizačního opatření, které podporuje chov skotu a dalších hospodářských zvířat, využívajících travní porosty.

Podpora méně příznivým oblastem byla využívána již v předvstupním období v letech 1998 až 2003. Po přistoupení ČR k EU bylo, ve vazbě na Horizontální plán rozvoje venkova a výše uvedený zákon o zemědělství, vydáno prováděcí nařízení vlády č. 241/2004 Sb., prostřednictvím něhož byla realizována podpora méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními v období 2004 až 2006. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). [17]

Opatření II.1.2.1. Platby v rámci NATURA 2000 na zemědělské půdě

Podpora oblastí Natura 2000 je v ČR poskytována v souladu s národní právní úpravou zakotvenou v zákoně č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Po přistoupení ČR k EU bylo ve vazbě na Horizontální plán rozvoje venkova pro období 2004 – 2006 (podle NR (ES) 1257/1999, čl. 16) a výše uvedený zákon o zemědělství vydáno prováděcí nařízení vlády č. 241/2004 Sb., jehož prostřednictvím byla realizována podpora méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními v období 2004 až 2006. Vzhledem k tomu, že oblasti Natura 2000 byly jednotlivými nařízeními vlády vymezovány až na sklonku roku 2004, byl vyrovnávací příspěvek do E oblastí poskytován od roku 2005. [36]

Opatření II.1.3.1. Podopatření postupy šetrné k životnímu prostředí

Toto podopatření zahrnuje 2 tituly: ekologické zemědělství (EZ) a integrovanou produkci (IP). Integrovaná produkce tvoří mezistupeň šetrných postupů mezi standardní konvenční produkcí a ekologickým zemědělstvím. Je vhodná právě pro kultury, u kterých lze jen obtížně aplikovat plný režim ekologického zemědělství. [32]

Cíl podopatření

Cílem podopatření je podpora komplexních způsobů hospodaření na zemědělské půdě šetrných ke složkám životního prostředí a poskytujících základ pro produkci kvalitních surovin zabezpečujících nejvyšší požadavky na bezpečnost potravin. [17]

Opatření II.1.3.2. Podopatření ošetřování travních porostů

Zemědělci kteří vstupující do titulů tohoto podopatření se zavazují plnit podmínky podopatření v rozsahu veškerých ploch travních porostů, které obhospodařují v době vstupu do tohoto podopatření. Žadatelé mají možnost zvolit cílené managementy na jednotlivé půdní bloky podle přírodních podmínek, popřípadě dle způsobu hospodaření na travních porostech v daném podniku. Je-li na půdním bloku uplatňován některý z programů Ministerstva životního prostředí (MŽP), není žadatel povinen je v rámci celofaremního přístupu zařadit. Nevyhovuje-li z hlediska ochrany přírody a krajiny žádný z titulů danému půdnímu bloku, je možno tento půdní blok na doporučení orgánu ochrany přírody (OOP) do podopatření nezařazovat. [36]

Za travní porost se považuje stálá pastvina definovaná čl. 2 nařízení Komise (ES) č. 796/2004, v platném znění, popřípadě souvislý travní porost s převahou travin určený ke krmným účelům nebo k technickému využití, který může být nejvýše jednou za pět let rozorán.

Opatření II.2.2. Platby v rámci NATURA 2000 v lesích

Opatření je navrhováno na základě článku 46 nařízení Rady (ES) č . 1698/2005, prováděcím nařízením Komise (ES) č . 1974/2006 a ve shodě s národní legislativou. Oblasti Natury 2000 jsou v ČR vymezeny dle směrnice Rady 79/409/EHS (o ochraně volně žijících ptáků) a dle směrnice Rady 92/43/EHS (o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin). Opatření přispěje k plnění strategie Národního lesnického programu z roku 2001. [14]

Cíle opatření

Řešení specifického znevýhodnění vlastníků lesa.

Zvýšení environmentální hodnoty lesů.

Trvale udržitelné využití lesní půdy.

Zlepšení životního prostředí a krajiny. [17]

Opatření II.2.3. Lesnicko-environmentální platby

Opatření je navrhováno na základě článku 47 nařízení Rady (ES) č . 1698/2005, prováděcím nařízením Komise (ES) č . 1974/2006 a ve shodě s národní legislativou. Opatření přispěje k plnění strategie Národního lesnického programu z roku 2001. [36]

Cíle opatření

Zvýšení environmentální hodnoty lesů.

Trvale udržitelné využití lesní půdy.

Zlepšení životního prostředí a krajiny. [17]

Opatření II.1.3.3. Péče o krajinu

Toto podopatření zastřešuje tituly vhodné pro speciální podmínky jednotlivých stanovišť, pro které byl vždy vypracován management ošetřování odpovídající daným specifikám a potřebám. Jednotlivé managementy jsou přesně cíleny a mohou být uplatňovány jen na části zemědělcem obhospodařovaných ploch. [35]

Cíl podopatření

Hlavním cílem u titulu zatravnění orné půdy a titulu pěstování meziplodin je zpomalení povrchového odtoku vod na orné půdě, což povede k minimalizaci sezónních nedostatků vody a zabrání krátkodobému zvýšení průtoků v tocích. Dalším efektem obou titulů je snížení rizika eroze půdy. Hlavním cílem titulu biopásy je zvýšení potravní nabídky a tím podpora rozvoje především ptačích společenstev, ale i ostatních živočišných druhů vázaných na polní stanoviště a ekosystémy spojené s polními lokalitami. Spolu s titulem zatravnění orné půdy tak přispívá ke zvyšování biologické různorodosti a ekologické stability krajiny. [17]

Opatření II.1.2.2. Rámcová směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES

Toto podopatření bude dopracováno v souladu s článkem 38 nařízení Rady (ES) č . 1698/2005 v návaznosti na schválení 8 plánů oblastí povodí (Horního a středního Labe, oblast povodí Horní Vltavy, oblast povodí Berounky, oblast povodí Dolní Vltavy, oblast

povodí Ohře a Dolního Labe, oblast povodí Odry, oblast povodí Moravy a oblast povodí Dyje), kraji podle jejich územní působnosti do 22. 12. 2009. [17]

2.4.1.3 Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

V rámci třetí osy budou podporovány aktivity na vytváření pracovních míst, podmínek růstu ve venkovských oblastech a na zvyšování úrovně vzdělanosti a uplatnění obyvatel žijících na venkově na pracovním trhu. [29]

Tato osa má specifické postavení v rámci EAFRD, protože se ve svých intervenčních opatřeních zaměřuje na zvýšení kvality „způsobu života „ na venkově, čehož má být postupně dosaženo prostřednictvím „diverzifikace venkovské ekonomiky“ směrem k nezemědělským činnostem. Hlavní důraz je soustředěn na tvorbu nových pracovních míst a zlepšení podmínek pro život rodin a mladých lidí na venkově, dále na zlepšení občanského vybavení a služeb včetně nabytí venkovské krajiny a zachování dědictví venkova. Rozvojová osa se člení na tři priority a její relativní váha na finanční alokaci EZFRV činí 16,93 %: (viz. příloha č. 2, obr.. č. 3) [17]

Priority:

1. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE

Na tuto prioritu je v souhrnu plánován podíl finančních prostředků v rámci osy III ve výši 50 %, přičemž hlavní důraz bude kladen na diverzifikaci zemědělských aktivit, podporu zakládání podniků a podporu cestovního ruchu. V rámci diverzifikace zemědělských aktivit bude cílem zejména podpora energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % energie z obnovitelných zdrojů. Priorita je orientována na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru, a tím naplnění cílů Lisabonské strategie.

Cílem je vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podpora venkovské turistiky.

2. Podmínky růstu a kvalita života na venkově

Priorita je orientována na zlepšení podmínek růstu a kvality života ve venkovských oblastech (infrastruktura, čistota vody v obcích, vybavenost kulturní s sociální infrastrukturou). Na prioritu 3.2 je v souhrnu plánován největší podíl finančních prostředků v rámci osy III – 48 %.

Cílem je vytvořit podmínky růstu ve venkovských obalstech. Zlepšit vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel místním prostředím a dědictvím venkova. Zabezpečit rozvoj venkovské infrastruktury s cílem rozvoje malého a středního podnikání a zlepšení životního prostředí venkovských sídel.

3. Vzdělávání

Priorita je zacílena na vzdělávání a informování hospodářských subjektů, na něž se vztahuje osa III. Priorita se podílí na celkové finanční alokaci osy III 2 % finančních prostředků.

Cílem je přispět k vyšší úrovni vzdělanosti a uplatnění na trhu práce venkovských obyvatel rozvojem poradenství a vzdělávání a zvýšit používání informací a komunikačních technologií. Iniciovat vytváření a rozvoj místních partnerství a podporovat využití vnitřního potenciálu venkova. [11]

Tab. 2-3 Prority, cíle a opatření osy III

Priorita	III.1. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE	
Cíl	Vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky, zajistit naplnění závazků ČR v oblasti využití OZE	% z osy 50
Opatření	III.1.1. Diverzifikace činností nezemědělské povahy	22,5
	III.1.2. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	15
	III.1.3. Podpora cestovního ruchu	12,5
Priorita	III.2. Podmínky růstu a kvalita života na venkově	
Cíl	Vytvořit podmínky růstu ve venkovských oblastech. Zlepšit vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel s místním prostředím a dědictvím venkova. Zabezpečit rozvoj venkovské infrastruktury s cílem rozvoje malého a středního podnikání a zlepšení životního prostředí venkovských sídel.	% z osy 48
Opatření	III.2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	39
	III.2.2. Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	9
Priorita	III.3. Vzdělávání	
Cíl	Přispět k vyšší úrovni vzdělanosti a uplatnění na trhu práce venkovských obyvatel rozvojem poradenství a vzdělávání a zvýšit používání informačních a komunikačních technologií.	% z osy 2
Opatření	III.3.1. Vzdělávání a informace	2

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR 2007-2013, Mze - vlastní zpracování

Opatření III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy

Zájem o zaměstnávání ze strany zemědělských podniků je velmi nízký a proto venkovský prostor v současné době téměř nevytváří nová pracovní místa. Díky snižování zemědělské výroby, především některých výrob náročných na ruční práce (chmel, ovoce, zelenina apod.), klesá i potřeba sezónních pracovníků. Aktuálním problémem venkova je řešení stabilizace venkovského obyvatelstva prostřednictvím diverzifikace činností zemědělských podniků směrem k nezemědělským činnostem. Cílem diverzifikace je udržet a vytvořit pracovní místa na venkově a udržet nebo zvýšit příjem hospodářství.

Opatření navazuje na opatření 2.2. programu SAPARD a na opatření 2.1.5 operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013) a respektuje cíle Lisabonské strategie a Národního lisabonského programu 2005 - 2008 (Národní program reforem ČR). [17]

Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje

Podpora zakládání nových a rozvoje existujících nezemědělských podniků nejmenší velikosti – mikropodniků včetně nových živností v oblasti výroby, zpracování a služeb, zejména v oblasti řemesel a služeb pro hospodářství a obyvatelstvo napomůže zejména naplňování cílů Lisabonské strategie. Sociální struktura a sociální kapitál venkova současně se strukturou zástavby vesnic vytváří přitom významný potenciál pro diverzifikaci činností (volné pracovní síly, nevyužité budovy, zkušenosti z přidružené výroby). [32]

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR) bude navazovat obecnou podporou malého a středního podnikání (nad velikostí mikropodniků s místní spotřebou). Opatření navazuje na opatření 2.2. programu SAPARD. Respektuje cíle Lisabonské strategie Národního lisabonského programu 2005 - 2008 (Národní program reforem ČR). [17]

Opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu

Opatření rozvíjí aktivity zaměřené na diverzifikaci venkovské ekonomiky rozvojem cestovního ruchu, zejména ve spojení s využitím přírodního a kulturního dědictví oblasti.

V České republice doposud není plně rozvinuta venkovská turistika a není využít potenciál zemědělských farem v oblasti agroturistiky. Cestovní ruch přitom vykazuje nejdynamičtě jší růst a poskytuje mnoho pracovních příležitostí i pro nekvalifikované pracovní síly. Zvyšuje odbyt místních specialit a řemesel.

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR) bude navazovat obecnou podporou regionálního cestovního ruchu (služby, informační centra cestovního ruchu, marketing na celostátních a zahraničních veletrzích) a podporou v obcích nad 2000 obyvatel.

Opatření navazuje na opatření 2.2. programu SAPARD a opatření 2.1.5. operačního programu

Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). [17]

Opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby

Venkov je charakteristický svou rozdílnou úrovní vybavenosti, rozsahu a dostupnosti základní infrastruktury. Opatřením budou podpořeny investice do základní vodohospodářské infrastruktury obcí do 2000 obyvatel (vodovody, kanalizace, Č OV). Dále bude podpořeno budování a obnova místních komunikací do 5 mil., obnova či výstavba inženýrských sítí do 5 mil., zlepšení vzhledu obcí – úprava veřejných prostranství. Opatření by mělo rovněž zajistit zvýšení kvality života obyvatelstva venkova prostřednictvím zlepšení místního občanského vybavení a služeb v obcích do 500 obyvatel.

Budování a rekonstrukce obecních vodovodních a kanalizačních sítí, včetně čistíren odpadních vod a stavby obecních nebo skupinových čistíren i kořenových čistíren odpadních vod do 2000 E.O. ve všech obcích na území ZCHÚ budou podporovány Operačním programem Životní prostředí. Operační program Životní prostředí bude dále podporovat vodohospodářskou infrastrukturu v obcích nad 2000 E.O. Regionální operační programy budou řešit problematiku služeb a základního občanského vybavení (školy, zdravotnická zařízení atd.) v obcích nad 500 obyvatel. Dále budou řešit investice do místních komunikací v obcích nad 500 obyvatel. [36]

Podopatření III.2.1.1. navazuje na opatření 2.1. b) programu SAPARD. Podopatření III.2.1.2. navazuje na opatření 2.1. a) programu SAPARD.

Cíle opatření

Zlepšení základních služeb a rozvoj investic zajistí vyšší atraktivitu venkovských oblastí.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

[17]

Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Kvalita života na venkově je nezanedbatelně ovlivněna celkovou ochranou a rozvojem venkovského prostoru. Opatření má umožnit především architektonický a urbanistický rozvoj českých a moravských vesnic v souladu s požadavky na zachování a posílení jejich charakteristického vzhledu a hodnot a zároveň zvýšení identity a pospolitosti místních obyvatel. Tento záměr je v souladu s evropským zájmem o zachování jedinečnosti, specifik a místních tradic při rozvoji vesnic a posílení rozmanitosti Evropy.

V minulosti došlo k negativním jevům z hlediska péče o kulturní dědictví venkova způsobeným nedostatečným obecným povědomím obyvatel o nezbytnosti ochrany životního prostředí a kulturních hodnot a o způsobech, jak tuto ochranu zajistit. Opatření je zaměřeno na činnosti týkající se zlepšení kvality života zvýšením povědomí o kulturních hodnotách prostředí a jejich obnovou a rehabilitací. Opatření má zamezit problémům, které souvisejí s nedostatečnou interpretací kulturního dědictví, kromě centrálních a komerčně využívaných oblastí.

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR) bude navazovat na EZFRV podporou národních kulturních památek nebo kulturních památek využívaných pro účely služeb cestovního ruchu (ubytování, kongresové využití, velká muzea, zpřístupněné památkové objekty). Opatření navazuje na priority a cíle Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013). Podopatření III.2.2 je nové. [32]

Opatření III.3.1 Vzdělávání a informace

Úspěšná implementace opatření ke zlepšení kvality života na venkově a diverzifikaci hospodářství na venkově vyžaduje rychlejší a dokonalejší přístup k aktuálním informacím a doplnění potřebného vzdělání a kvalifikace hospodářských subjektů .

Evropský sociální fond (ESF) bude navazovat na EZFRV podporami pro obecnou vzdělanost na venkově, začleňování skupin obyvatelstva, rekvalifikačními kurzy a využíváním internetových sítí. Opatření je nové, nenavazuje na opatření z předcházejícího programového období. Umožní naplnění Směrnice Ministerstva zemědělství ze dne 31.1.2002 o dalším odborném vzdělávání. [17]

2.4.1.4 Osa IV – Leader

Cílem této osy je zlepšení kvality života na venkově a posílení jeho ekonomického potenciálu. Důraz je kladen na spolupráci místních partnerství a vytváření rozvojových strategií. Celkem je na Program rozvoje venkova vyčleněno 3.615 milionů eur, přičemž nejvíce prostředků je určeno na osu 2 (55%). [29]

Venkovské oblasti v členských zemích EU jsou vystavovány celé řadě problémů, které mohou významně ovlivnit jejich životaschopnost. Mezi tyto problémy patří např: stárnutí populace venkova v některých oblastech přetrvávající odliv obyvatelstva, nedostatek pracovních příležitostí, omezený rozsah dostupnosti služeb i možností pro kvalitní trávení volného času.

Hlavním cílem metody Leader je pomoci představitelům venkovských oblastí, aby se zamýšleli nad dlouhodobým potenciálem svých oblastí, a současně podporovat zavádění integrovaných vysoce kvalitních a originálních strategií pro trvale udržitelný rozvoj, zkoušení nových způsobů podpory přírodního a kulturního dědictví, upevňování ekonomického prostředí, tvorbu pracovních míst a zejména zlepšení organizačních schopností komunit.

Horizontální osa IV prochází napříč všemi ostatními osami. Osa IV-Leader metodicky i věcně navazuje na současný OP RVMZ a jeho podopatření a rozvíjí myšlenku účelnosti podpory vzájemné spolupráce obcí, venkovských regionů a partnerství všech aktérů z ekonomické, sociální i neziskové sféry, působících ve venkovském prostoru na souvislém území se společnou charakteristikou a problémy.

Účelem osy IV Leader je především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově.

Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkova zvlášť dobrou metodou, neboť vedou k pozitivním efektům, plynoucím ze spojení různých subjektů, které ve venkovském prostoru působí. Místní akční skupiny, využívající principu Leaderu, nejsou protikladem k místní samosprávě, ale vhodně ji doplňují v úsilí o obnovu a rozvoj obcí a přispívají i k rozvoji zemědělství a péči o přírodu a krajinu.

Významné jsou mnohaleté zkušenosti obcí, svazků obcí a místních akčních skupin s programováním rozvoje a s přípravou a realizací projektů (POV, SAPARD, LEADER ČR, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství).

Pozitivním poznatkem z programů, které dosud využívaly metody Leader, je skutečnost, že místní akční skupiny si plně uvědomují nezbytnost vytváření zásobníků kvalitních projektů, v zájmu využití a náležitého zhodnocení místních specifík jako přípravy na nové programovací období EU 2007 - 2013 a reálné využití Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova jako nástroje Společné zemědělské politiky EU.

I přes krátkodobé zkušenosti s metodou Leader v České republice je možno uvést, že dosavadní výsledky ukázaly na její jedinečnost a mimořádný přínos pro rozvoj venkovských mikroregionů. V podmínkách České republiky, kde dosud mnohdy přetrvává způsob myšlení, orientovaný na někdejší centrální řízení s cíleným omezením místních a individuálních iniciativ, je tato nová metoda výrazným inovačním prvkem, který na místní úrovni poskytuje dostatečný prostor pro aktivní zapojení všech venkovských subjektů do rozvoje mikroregionu, včetně přenesení odpovědnosti za výsledky této činnosti na místní úroveň. Již v průběhu prvních dvou let aplikace metody Leader v České republice lze zaznamenat živý zájem o implementaci této metody na venkově, který dále roste. Rozvojová osa zahrnuje 1 prioritu, jež se podílí 5 % na finanční alokaci EZFRV. [36]

Tab. 2-4 Priority, cíle a opatření osy IV

Priorita	IV. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova	
Cíl	Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství	% z osy 100
Opatření	IV.1.1. Místní akční skupina	max. 18
	IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie	min. 72
	IV.2.1. Realizace projektů spolupráce	10

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR 2007-2013, Mze - vlastní zpracování

Opatření IV.1.1. Místní akční skupina

Slabá ekonomická situace jednotlivých venkovských obcí a potřeba vzájemně si pomáhat vede k navazování spolupráce obcí v rámci venkovských území a ke vzniku místních partnerství subjektů, které na venkově působí. Program obnovy venkova od roku 1998 obrátil orientaci k rozvoji spolupráce obcí. Rozvojové strategie venkovských mikroregionů jsou v ČR již osvědčeným způsobem koncipování, realizace a správy činností, vedoucích k sociálnímu a hospodářskému rozvoji určité oblasti. Program SAPARD 2000 - 2003 umožnil přípravu a realizaci 210 místních rozvojových strategií.

Prvních 29 místních akčních skupin od roku 2004 a 2005 získává zkušenosti v rámci podopatření LEADER+ Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a národního Programu LEADER ČR. Území působnosti místních akčních skupin (katastrální území obcí, které leží v území MAS) zapojených do metody Leader zaujímají 12 414 km², tj. 15,7 % území ČR a žije v nich 743 tis. obyvatel, tj. 7,3 % obyvatel ČR. V roce 2006 bylo přijato 7 dalších místních akčních skupin. V tomto programovacím období se očekává, že asi 70 místních akčních skupin bude realizovat strategie rozvoje venkova metodou Leader v rámci nového Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 (je evidováno asi 133 připravujících se místních akčních skupin).

Osa IV Leader bude uplatněna pro opatření Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013. Nelze ji využít pouze pro nárokovou podporu v rámci opatření Programu rozvoje venkova osy II a opatření v ose I: Předčasné ukončení zemědělské činnosti, Seskupení producentů a Pozemkové úpravy. [17]

Opatření navazuje na podopatření 2.1.4. (podopatření typu LEADER+) Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, respektuje cíle Lisabonské strategie a Národního lisabonského programu 2005 - 2008 (Národní program reforem ČR).

Opatření IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie

Realizace metodou zdola nahoru (bottom-up princip) poskytuje plnou podporu projektům místních žadatelů. Metodou Leader lze využít místní přírodní, lidský a kulturní potenciál a zvýšit jeho efektivnost. Tento princip byl ověřen v ČR v rámci dvou programů – Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a program LEADER ČR. [32]

Potřebou ve vztahu k ose Leader je především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. Opatření navazuje na podopatření 2.1.4. (podopatření typu LEADER+) Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. [17]

Opatření IV.2.1. Realizace projektů spolupráce

Realizace projektů spolupráce umožňuje významně posílit efektivnost osy Leader zaměřením na využití příkladů nejlepší praxe, inovace a přenos znalostí. Tyto možnosti byly ověřeny a potvrzeny v národním Programu LEADER ČR na prvních příkladech.

Potřebou ve vztahu k ose Leader je především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. [36]

2.5 Venkov – potenciál a jeho měření

Evropská unie se intenzivně zabývá problematikou udržitelného rozvoje. Jinými slovy, problematikou rozvoje, který umožní lepší kvalitu života budoucím generacím nejen v Evropě, ale po celém světě. To vyžaduje pečlivé vyvážení hospodářské prosperity, sociální spravedlnosti a zdravého životního prostředí. Udržitelný rozvoj tedy zahrnuje ochranu a zlepšování kvality životního prostředí. Z globálního hlediska to znamená zajištění schopnosti země podporovat život v celé jeho rozmanitosti a respektování jejích omezených přírodních zdrojů. [10]

Zemědělství bude vždy výrobcem surovin pro potraviny. Na prvotní zemědělskou produkci je vázána řada dalších sektorů. Cílem je vytvořit rovné, čitelné a stabilní podmínky pro podnikání na venkově. Vývoj venkova bude ovlivňován s pomocí vlastníků půdy, uživatelů pozemků a s pomocí místních samospráv. Vlastnické vztahy jsou prostředkem k průhlednému trhu s půdou. Trh s půdou je základním předpokladem ke stabilizaci podnikání v zemědělství. Stabilita vlastnictví k půdě je nezbytným předpokladem každé formy zemědělského podnikání.

V oblasti zemědělské produkce je potřeba dosáhnout intenzity, která je srovnatelná s podobnými zeměmi v podobných klimatických podmínkách. Tím bude pro potravinářskou produkci potřeba menší plocha. Různorodost zemědělské produkce a nové přístupy k využití půdy jsou základem pro růst ekonomiky na venkově. Ve venkovském prostoru musí vzniknout nové podniky, jejichž hlavní činnost nemusí být vždy spojena s produkcí surovin pro potraviny. Je třeba podporovat jakékoliv podnikání na půdě, které je v souladu se třemi základními kritérii:

ekonomickým, ekologickým a sociálním.

Podpora využití zemědělské produkce pro nepotravinářské účely, a to nejenom jako obnovitelných zdrojů energie, ale i jako suroviny pro průmysl. Nové technologie podporují vznik nových speciálních trhů.

Kulturní krajina je hodnota. Je ve veřejném zájmu, aby tato hodnota byla zachována a vylepšena. Potenciál venkovské turistiky je pro Českou republiku jako pro tranzitní zemi uprostřed Evropy příležitostí pro další podnikatelské subjekty na venkově.

2.5.1 Venkov a podnikání

V České republice je struktura podnikatelů na venkově velmi různorodá. Od velkých, industriálních podniků, přes rodinné farmy jako integrujícího prvku ekonomických, ekologických a sociálních aspektů, až k malým hospodářstvím, jejichž produkce se objevuje v sezónních prodejkách. Všechny typy podniků by měly dostat rovnou šanci se rozvíjet. Zejména dobré fungování podniků založených na osobní odpovědnosti rodiny přináší na venkov potenciál rozvoje, integrující prvky, dynamiku a různorodost v podnikání.

2.5.2 Venkov a životní prostředí

Vlastníci určují charakter krajiny

Společně s jasným vlastnictvím půdy a aktivním přístupem vlastníků s následnou veřejnou kontrolou na úrovni obecních zastupitelstev přinese pro hospodáře v krajině (tj. podnikatele) nové příležitosti pro zachování příjmů a pro stát průhledně investované prostředky.

Venkov – šance pro všechny

Další aktivity směrem k ochraně životního prostředí přinesou na venkov nové prvky. Je třeba jich využít ne jako ochranu formou nařízení, zákazů a omezování vlastnických práv a osobní svobody, ale formou aktivního přístupu na základě podaných informací. Aktivní přístup a vzájemné propojení ekonomického, ekologického a sociologického pohledu přinese nové typy pracovních míst ve službách a ochraně takto chráněných území.

Lesy a voda

Lesy jsou složkou venkovské ekonomiky a jsou jednou z možností zaměstnanosti na venkově, zejména v zemědělsky nepříznivých oblastech. Tím lze propojit ekologické i sociální a ekologické funkce lesa. Urychlíme zalesňování zemědělské půdy, která se nehodí pro zemědělství a usnadníme vlastníkům půdy zalesňování. To přinese snížení půdní eroze v ohrožených lokalitách, zvýšení vodní kapacity v krajině a zároveň pomalejší pokles zaměstnanosti v tomto sektoru.

Ochrana půdy

Půda je obtížně obnovitelný výrobní prostředek. I když v liberálním prostředí se většina procesů nechává na působnosti trhu, je třeba pečlivě a na základě odborných znalostí zvažovat každé trvalé znehodnocení půdy. Budeme vytvářet podmínky pro racionální ochranu půdy v rozumném rozsahu, nikoli však fundamentálními postupy.

2.5.3 Venkov a člověk

Zemědělci nejsou v České republice dominantními obyvateli venkova. Statistiky demografického vývoje v Evropě ukazují, že existuje tendence ke stěhování do měst za prací. V České republice se na základě průzkumů ukazuje, že až 40% městských obyvatel by se chtělo vystěhovat na venkov nebo do venkovského města s menším počtem obyvatel. Tento trend je výzva pro regionální politiku a politiku venkova.

Venkov – šance pro všechny

Kvalita života lidí na venkově je kromě jiného dána dostupností veřejných služeb, jako je například zdravotnictví či školství.

Venkov jako prostor k bydlení

V České republice je „všude“ relativně blízko. Bydlení na venkově, nebo v příměstských oblastech se stává moderní.

Venkov je šance

V současné době je venkov domovem zejména pro starší obyvatele a pro bohatší vrstvu lidí. Ta první skupina je na venkově proto, že již nemá jinou možnost, ta druhá proto, že má dostatek finančních prostředků anebo takové povolání, které jí umožňuje pracovat doma nebo za prací denně dojíždět. Politika venkova musí najít nástroj k využití ochoty lidí se stěhovat do venkovského prostředí.

Rekreační fenomén venkova a jeho ekonomické využití

V České republice existuje historicky velký rekreační potenciál venkova. Byli to chalupáři, kteří dokázali i přes nepřízeň doby zachovat historicky cenný ráz české a moravské vesnice. Pro venkov je důležité, aby tato funkce zůstala zachována. Je v ní skryt budoucí potenciál pro venkovský rozvoj v rozšířené EU. Jedná se o kulturní dědictví předků. [13]

2.6 Dotační politika EU

Dotace z Evropské unie jsou stále populárnějším tématem. Zdá se, jako by byly pro většinu obyvatel ČR jakousi kouzelnou formulí, která by jim měla pomoci vyřešit jejich problémy. [27]

Strukturální fondy naplňují unijní politiku Hospodářské a sociální soudržnosti. Pro léta 2007 – 2013 je na tuto politiku vyčleněno 307,6 mld Eur, Z toho pro ČR je 23,6 mld. Eur (tj. cca 773 mld. Kč) což je čtvrtou nejvyšší alokovanou částkou pro stát. Fondy se naplňují penězi podle schváleného rozpočtu Unie na 7 let období čerpání je tedy taktéž 7 let. Každá politika obsahuje cíle jichž se má dosáhnout určené vždy pro každé období. Na nové období jsou vypsány tyto cíle:

Konvergence (vyrovnání rozdílů mezi méně rozvinutými státy a vyspělými, zejména v regionech, určeno pro regiony NUTS 2 jejichž HDP je > 75 % průměru EU, u nás všechny vyjma Prahy).

Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (pomoc strukturálně postiženým regionům, pro zbylé oblasti, tedy Praha).

Evropská územní spolupráce (pro regiony NUTS 3).

Každý cíl je naplňován určitými programy, které se spravují z různých fondů a nad kterými má patronát resortní ministerství. V minulém období se jednalo o 13 národních programů, v nadcházejícím jich bude 24. [33]

2.7 Konkurenceschopnost zemědělství

Členství ČR v Evropské unii lze z pohledu českého zemědělství po několika letech i přes některé překážky hodnotit jako velmi pozitivní, Společná zemědělská politika se s ohledem na každoroční příliv finančních prostředků vyplácí. Díky přímým platbám i Programu rozvoje venkova se naše situace a konkurenceschopnost zemědělců zlepšuje.

Naše zemědělství je plně ovlivňováno současnou politikou Evropské unie. Ta je v neustálém pohybu a dynamicky se mění. To nám poskytuje velký manévrovací prostor, který se musíme snažit maximálně využít. Zároveň však musíme pečlivě hlídat takové kroky našich evropských partnerů, které by se mohly ukázat jako rozporné s našimi zájmy. [22]

2.8 Vývoj rodinných farem

Více než polovina soukromých zemědělců začala hospodařit před rokem 1992 a v roce 1992, pouze jedna desetina po roce 1992. Nejčastěji získali soukromí zemědělci zemědělský majetek a půdu pro soukromé hospodaření restitucí. Dále pořizovali soukromí zemědělci majetek nákupem či nájmem od podniků PO a privatizací nejčastěji státních statků.

Tab. 2-5 Způsob pořízení majetku pro založení soukromého hospodářství

Způsob založení soukromého hospodářství FO s produkcí	%
Restituce	74
Pokračování z minula - neregistrované hospodaření před rokem 1989	14
Nákup či nájem majetku od jiných FO	54
Nákup či nájem majetku od podniků PO	16
Privatizace zemědělského majetku	15
Jinak	7

Zdroj: Struktura, řízení a sociálně-ekonomické vztahy podniků v českém zemědělství – vlastní úprava

Nejvýznamnějšími motivy pro rozhodnutí soukromě hospodařit byly rodová tradice, seberealizace při práci v přírodě a zemědělství a dále přesvědčení, že se o svůj zemědělský majetek postarají sami nejlépe.

Členové domácností soukromých zemědělců a jejich role v hospodářství

Farmy soukromých zemědělců jsou ve většině případů rodinné podniky, pro jejichž chod je důležitá nejen práce a angažovanost hospodáře, ale i dalších členů rodiny. Více než čtvrtina domácností soukromých zemědělců má čtyři členy. Jde většinou o rodiny se dvěma dětmi. Průměrný věk rodičů je v těchto domácnostech 45 let. Druhou nejčetnější skupinou jsou domácnosti se dvěma členy, přičemž jde ve většině případů o manžele nebo partnery. V této skupině se průměrný věk partnerů pohybuje kolem 48 let. Jsou zde zastoupeny jak mladé tak i starší páry.

Sektor zemědělství, především pak rostlinná výroba, se vyznačuje sezónností produkce. Ta vyžaduje vysokou flexibilitu zemědělských pracovníků, kteří jsou především v době sklizně, pracovním extrémně vytíženi.

V týdnech v sezóně odpracuje průměrný hospodář více než 70 hodin a v týdnech mimo sezónu 50 hodin. V sezóně hospodář pracuje průměrně 10 hodin denně včetně sobot a nedělí.

V průměrné sledované domácnosti je tak nejdůležitějším zdrojem příjmu hospodářství a práce hospodáře. Hodnota průměrných příjmů z vlastního hospodářství činí 57 %.

Řízení a rozhodování v podnicích FO

Ve většině případů za provoz celé farmy odpovídá hospodář, ve 23 % případů je pak odpovědnost za jednotlivé úseky rozdělena mezi více členů domácnosti. Nároky na znalostní vybavení řídicí osoby u fyzických osob jsou vysoké, neboť jedna osoba musí být vybavena jak ekonomickými a právními znalostmi nutnými pro chod firmy, tak i profesními znalostmi týkajícími se zemědělské produkce. Přesto ale poradenských služeb využívá pouze 8 % zemědělců.

Protože zemědělská výroba je silně závislá na počasí a trhy se zemědělskými komoditami jsou charakterizované častými cenovými výkyvy, je zemědělské podnikání spojené s vysokou mírou rizika. Výše rizika je ovlivněna i rozhodnutími zemědělce o technologii, struktuře komodit a způsobu prodeje. Soukromí zemědělci častěji volí cestu nižšího rizika.

Nejistota z budoucího vývoje může ovlivnit celkovou angažovanost soukromých zemědělců a investice do farmy. Nejistoty z budoucího silně ovlivňují angažovanost

soukromých zemědělců a investice do farmy v 29 % případů. Dalším problémem rodinných farem spojeným s nejistotou budoucího vývoje je otázka nástupnictví. Ne všechna hospodářství mají někoho, kdo by měl zájem farmu dále vést. Převážná většina hospodářství nástupce má. Soukromí zemědělci uvedli jako jejich nástupce člena jejich domácnosti.

Externí pracovníci v podnicích FO

Čtyřicet procent dotázaných fyzických osob zaměstnává cizí pracovní sílu pro práci na farmě ať už na trvalý úvazek či na sezónní práce. Zaměstnanec na trvalý plný pracovní úvazek odpracoval na farmě v průměru 47 hodin za týden a jeho průměrná hodinová mzda činila 67 Kč. Farmáři upřednostňují při najímání sezónních pracovníků nebo pracovníků na nahodilé práce zaměstnávání osob, se kterými mají zkušenosti. U osob, které zemědělec opětovně zaměstnává a zná, se zvyšuje důvěra mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, což při pozitivní zkušenosti vede k vyšší pracovní morálce a vyšší oddanosti pracovníků farmě. Pracovníci mají vyšší motivaci pracovat kvalitně, když existuje možnost opětovného zaměstnání.

Sociální vztahy a služby poskytované podniky FO

Sociální kapitál je stále více považován za faktor významně ovlivňující ekonomický rozvoj. Sociální kapitál je soubor charakteristik organizace jako důvěra, normy a osobní vztahy, které zlepšují efektivnost organizace tím, že usnadňují koordinaci činností.

1. Vztahy v rodině

Většina soukromých zemědělců se domnívá, že vztahy v rodině jsou faktorem, který vlivňuje výkonnost jejich hospodářství. Není obtížné dosáhnout shody mezi členy domácnosti ve strategických otázkách.

2. Vztahy v obci

Jedním z faktorů, které mohou ovlivňovat kvalitu vztahů v obci jsou rozdíly v životní úrovni, sociálním statusu, věku a politických názorech mezi obyvateli obce. Téměř polovina se domnívá, že rozdíly mezi obyvateli v obci, kde žijí, jsou nevýznamné. Do veřejně prospěšných aktivit v obci bez nároku na finanční odměnu (např. údržba a úprava obce a cest nebo veřejných zařízení) se často zapojuje 40 % dotázaných soukromých zemědělců.

V případě, že by se dostali do finanční tísně a potřebovali půjčit určitý obnos peněz (cca. ve výši, která je nutná na provoz domácnosti po dobu 1 týdne) má většina

soukromých zemědělců ve svém okolí blízké přátele mimo okruh rodiny, na které by se určitě nebo pravděpodobně mohli obrátit. Vztahy s okolními soukromými zemědělci hodnotí respondenti celkově lépe než vztahy s podniky právnických osob. Sedmdesát sedm procent podniků fyzických osob má velmi dobré vztahy s okolními soukromými zemědělci.

3. Zemědělská půda obhospodařovaná podniky FO

Podniky FO v šetření v průměru hospodařily v roce 2003 na 109 ha z.p. s průměrným zorněním 79,6 %. Z celkové výměry tvoří vlastní zemědělská půda 27 ha tj. 24,8 % z celkové obhospodařované výměry.

Soubor podniků FO v průměru hospodaří na půdě s hodnotou ÚCP ve výši 5,16 Kč/m². Nájemné hrazené podniky FO se pohybuje od 10 do 2 600 Kč/ha o.p. a v průměru dosahuje 621 Kč/ha o.p..

4. Investice a financování

Investiční aktivita patří mezi jeden z nejvýznamnějších faktorů zlepšování technologií a ekonomiky výroby a v konečném důsledku konkurenceschopnosti podniků. V případě podniků FO tvořily v průměru investice do zemědělských strojů v období 1995-2000 téměř 60 % celkových investic. V následujícím období 2001-2003 došlo k relativně významné změně ve struktuře investic. Ve srovnání s obdobím 1995-2000 došlo k poklesu investic do traktorů a mlátiček (pokles o 10 %) a do ostatních zemědělských strojů (pokles o 5 %) ve prospěch investic do komunikační a výpočetní techniky (nárůst o 5 %), do zemědělské půdy (nárůst o 3 %), do hospodářských zvířat (nárůst o 3 %) a do výstavby, nákupu případně opravy obytného domu (nárůst o 5 %).

Podniky FO se zaměřením na živočišnou výrobu investovaly méně než podniky specializované na rostlinnou výrobu a to především v období 1995-2000 (v průměru 90 tis. Kč na pracovníka). V následujícím období 2001-2003 již však investovaly 222 tis. Kč na pracovníka, což představuje nárůst o 150 %, zatímco v podnicích specializovaných na rostlinnou výrobu dochází k nárůstu investic o pouhých 20 %. V tomto pozdějším období dosahují podniky se zaměřením především na ŽV zároveň nejvyššího podílu ročně obměněného dlouhodobého hmotného majetku.

V případě podniků FO největší část (58 %) respondentů uvedlo, že technika je na dobré úrovni a bude vyžadovat jen menší investiční náklady.

K financování investic nejintenzivněji využívaly FO vlastní zdroje - v období 1995-2000 tvořily 45 % veškerých zdrojů a v následujícím období 53 % 18. Dalšími v pořadí jsou přímé dotace od státu vlastní zdroje domácnosti, různé formy nájemního

financování a poskytnutí zdrojů ze strany odběratelů produkce. Překvapivě nevýznamné jsou půjčky od příbuzných a známých.

5. Mezipodniková spolupráce

Zemědělské podniky mohou spolupracovat s okolními zemědělskými podniky či jinými subjekty především v oblastech poskytování služeb, čištění a skladování produkce, při užívání techniky, nákupu vstupů, nákupu techniky nebo při založení a provozování svépomocné záložny. Úspěšná spolupráce s sebou přináší především ekonomické výhody díky například lepšímu využití techniky a lepší vyjednávací pozici vůči dodavatelům vstupů.

Soukromí zemědělci spolupracují s ostatními subjekty méně. Nejvíce soukromých zemědělců spolupracuje v oblasti poskytování služeb a užívání techniky, méně při čištění a skladování produkce, nákupu vstupů a nákupu techniky.

6. Způsoby odbytu produkce

Zemědělcům se naskýtá množství možností jak realizovat produkci. Jednou z nich je prodej na volném trhu, kde jsou prováděny jednorázové transakce. Výhodou této formy transakce je flexibilita a může ji být dosažení vyšší odbytové ceny, ale zároveň je spojena s vysokými náklady na pořízení informací o trhu stejně jako i s menší možností plánovat a zajistit odbyt do budoucnosti. Zemědělci, kteří preferují vyšší jistotu prodeje v delším časovém horizontu se snaží zajistit odbyt produkce buď dlouhodobějšími smlouvami či vstupem do odbytové organizace.

Mezi soukromými zemědělci je nejrozšířenější prodej podnikům zemědělského nákupu (většinou bývalým ZZN), kterým zpeněžuje svou produkci 73 % soukromých zemědělců. Významný je též prodej soukromému obchodníkovi.

Při hodnocení spokojenosti soukromých zemědělců s různými způsoby odbytu se ukázalo, že více než 40 % zemědělců je spíše nebo rozhodně nespokojena s odbytem přes podniky zemědělského nákupu. Se soukromým obchodníkem či domácím zpracovatelským podnikem je ve srovnání nespokojeno pouze kolem jedné čtvrtiny dotázaných. Převážně spokojeni jsou soukromí zemědělci s prodejem na místním trhu či přímým prodejem z farmy stejně jako s odbytem přes odbytovou organizaci. [3]

2.8.1 Struktura vlastníků

Koncem roku 2005 bylo v ČR podle aktualizovaného zemědělského registru 47,0 tis. subjektů (podniků) se zemědělskou výrobou. Z toho 1,8 tis. bylo zaměřeno výhradně na

živočišnou výrobu (neobhospodařovalo z. p.). Jsou zde zastoupeny jak velké specializované podniky právnických a fyzických osob, tak i malé nepodnikatelské subjekty bez osvědčení pro samostatně hospodařící rolníky (SHR) a zároveň bez živnostenského oprávnění. Ostatní podniky obhospodařovaly celkem 3 586 tis. ha z. p., z toho 2 658 tis. ha o. p.

Značný podíl na obhospodařované půdě připadá dosud na podniky právnických osob (PPO) - necelých 71 % na z. p. a necelých 75 % na o. p.

Pro velikostní strukturu podniků v českém zemědělství je nadále charakteristický její duální charakter. Na velký počet malých podniků připadá pouze malá část z. p. U velkých podniků je tomu naopak. V roce 2005 obhospodařovalo 85,8 % všech podniků vedených v zemědělském registru (s výměrou pod 50 ha z. p.) 7,7 % příslušné výměry, zatímco na 4,2 % podniků s výměrou nad 500 ha z. p. připadlo 73,8 % z. p.

Tab. 2-6 Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra	
		ha	%	ha	%	ha z. p.	ha o. p.
Fyzické osoby celkem	43456	1048157	29,2	671402	25,3	24,9	15,9
z toho - SHR	29318	945373	26,4	612063	23	32,7	21,4
Právnické osoby celkem	2929	2537566	70,8	1986277	74,7	942,3	737,6
v tom - obchodní společnosti celkem	2217	1630240	45,5	1244173	46,8	814,3	621,5
z toho - spol. s r. o.	1554	799602	22,3	559188	21	561,1	392,4
a.s.	620	815202	22,7	674618	25,4	1518,1	1256,3
družstva	608	815372	24,4	720651	27,1	1476,2	1215,3
ostatní	104	31954	0,9	21453	0,8	326,1	218,9
Celkem	46385	3585723	100	2657679	100	80	59,3

Zdroj: Zelená zpráva Mze 2005 – vlastní úprava

Vývoj podnikatelské struktury našeho zemědělství v desetiletém období od prvního Agrocenzu v roce 1995 do roku 2005 se vyznačuje pozvolným, avšak soustavným nárůstem podílu PFO na obhospodařované z. p. (během uvedeného období se tento podíl zvýšil o 5,6 p. b.). Nárůst podílu PFO byl doprovázen soustavným poklesem podílu zemědělských výrobních družstev. Podle údajů za rok 2005 se v porovnání s výsledky strukturálního šetření z roku 2003 mírně snížil i podíl obchodních společností. Podíl zbývající složky PPO, zahrnující ostatní subjekty této kategorie podniků (mimo obchodní společnosti a družstva) se ve sledovaném období snížil z 1,7 % na 0,9 % obhospodařované z. p.

Z porovnání údajů za ČR s členskými zeměmi EU 15 vyplývá, že naše zemědělství se z hlediska podnikatelské struktury vyznačuje řadou odlišností. Týká se to zejména relativně vysokého podílu podniků právnických osob, nízkého podílu rodinných pracovníků, mnohem vyšší koncentrace z. p. obhospodařované zejména právnickými osobami, vysokého podílu cizí (najaté) půdy u rozhodující části podniků (právnických a v menší míře i fyzických osob) a nízké intenzity zemědělské výroby (mnohem nižší hustota skotu a prasat na jednotku půdy než ve srovnávaných zemích. [20]

2. 9 Transformace a restituce v českém zemědělství

V programovém prohlášení vlády, schváleném Poslaneckou sněmovnou dne 17. ledna 2007, se vláda zavazuje "pokračovat v úsilí o vyjasnění vlastnických vztahů k půdě dokončením restitucí a nastolením stavu, kdy zemědělci budou hospodařit na vlastní nebo smluvně pronajaté půdě".

Restituce zemědělského majetku a transformace družstev na podnikatelské subjekty po roce 1989 byl obtížný úkol. Stát ani povinné osoby dodnes vyrovnání nedokončily. Přes častou medializaci pomalého postupu vypořádání ze strany zemědělských družstev je však postup „družstev“ v porovnání se státem lepší. Zemědělská družstva nebo jejich následnické subjekty do konce roku 2006 vypořádaly 90,7 % majetkových podílů z původních cca 108 mil. Kč. Za loňský rok se stav vypořádanosti ještě zvýšil a letos stále pokračuje. Do konce roku 2006 bylo ve správním řízení rozhodnuto vydat 1 810 tis. ha zemědělské půdy, skutečně bylo vydáno 1 312 tis. ha a náhradou vyřešeno 129 tis. ha, což je plnění na 79,6 %. Uvedené údaje svědčí o tom, že proces vypořádání restitucí či majetkových podílů je velmi složitý proces, kdy např. nelze všechny žadatele považovat za oprávněné. Proto v mnohých případech musí rozhodnout soudy.

Hlavními problémy bylo stanovení majetkových podílů v účetních cenách a stanovení krátké doby na vypořádání, především ve srovnání s postupem vůči nabyvatelům majetku ze státních statků. V účetních cenách nešlo v krátkém období majetek družstev rozdělit mezi oprávněné osoby bez znehodnocení. Všude tam, kde vznikly snahy oprávněných osob rychle vypořádat majetkové podíly, bylo nutné zpeněžit majetek a podniky skončily v likvidaci či konkurzu.

Prosté finanční vypořádání oprávněných osob nebylo reálné zejména z důvodu znehodnocení majetku povinných osob poklesem zemědělské produkce více jak o 1/3,

kumulovanou ztrátou zemědělské výroby za období 1991 – 2003 ve výši cca 44 mld. Kč. Ekonomickou ztrátou se vzrostla zadluženost a klesla i hodnota majetkových podílů pro všechny oprávněné osoby – členy i nečleny povinných osob.

Problém vypořádání majetkových podílů a odstranění hrozeb konkurzů mělo být vyřešeno přijetím některé z četných novel zákona č. 42/1992 Sb. Navrhovalo se vypořádání majetkových podílů – přímo věcmi z majetku družstva či nepřímo přes Pozemkový fond. Realizaci zabránila jen politická rivalita. Nebýt politické nevěle, byly by již majetkové podíly (jakkoli je kritizujeme) vypořádány hodnotovým ekvivalentem z majetku družstev, nebo dluhopisy Pozemkového fondu s povinností družstev je splácet. Oprávněné osoby by měly úhradu zajištěnu od Pozemkového fondu. Skutečný problém s reálnou náhradou za křivdy kolektivizace by již neexistoval.

Vypořádání majetkových podílů z transformace zemědělských družstev probíhá podle dosud platného zákona č. 42/1992 Sb. Vzhledem k vysokému stupni vypořádanosti nový zákon není třeba. V posledních letech se vypořádání urychlilo, díky daňové podpoře. Zemědělský svaz ČR proto odmítá návrh nového zákona o vypořádání majetkových podílů z transformace zemědělských družstev, neboť nový zákon:

1. Nemůže docílit vyřešení nápravy křivd oprávněných osob z důvodu neústavnosti a jeho nerealizovatelnosti v soudním systému České republiky a Evropské unie. Vytváří předpoklady pro dlouhé soudní pře
2. Poškozuje důvěru v obchodní právo České republiky v zahraničí, vzhledem ke zpochybnění statusu obchodních společností vzniklých v souladu se zákonem a ve vlastnictví soukromých osob včetně zahraničních (vklad majetku, který byl zapsán a nyní by vůči němu vznikly majetkové nároky).
3. Usiluje o poškození družstev a podniků vzniklých ze zemědělských družstev a jejich důvěryhodnosti u finančních institucí, jejich postavení v konkurenci s ostatními podnikateli, otevírá prostor k získání jejich vlastnictví finančně silnějšími domácími i zahraničními investory.
4. Vyvolává destabilizaci stávajících statutárních orgánů pro osobní zodpovědnost za "řádné" vypořádání majetkových podílů i ve společnostech vzniklých v obvodu

původních družstev, i na úkor majetku nově vytvořeného v nových společnostech vlastněných fyzickými osobami a nyní fakticky vyvlastněného.

5. Vyvlastňuje majetek právnických osob vzniklých na bázi zemědělských družstev a to nikoli ve veřejném zájmu a nikoli za náhradu a je tedy v rozporu s ustanovením článku 11. Listiny základních práv a svobod a článku 1. Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. [37]

2.10 Restrukturalizace českého zemědělství

Ekonomická situace českého zemědělství se po našem vstupu do Evropské unie výrazně zlepšila. Významné posílení podpor zároveň dalo další šanci méně efektivním podnikům a zpomalila se tak restrukturalizace odvětví. Značné veřejné výdaje zatím nepřispívají k žádoucím změnám v užití půdy.

Zpomalení restrukturalizace českého zemědělství, které jde na vrub výrazně vyšším podporám po vstupu do EU, považuje za odročení problému. Přes značné veřejné výdaje nenastaly v naší krajině skutečné změny a přetrvává v podstatě stav zděděný po roce 1989. Předně je to stále vysoký stupeň zornění, který se za patnáct let snížil ze 75 procent o pouhé tři procentní body. Třetina zemědělské půdy i nadále zůstává ohrožena erozí. Ekologické zemědělství se díky podporám sice utěšeně rozvíjí, soustředí se však hlavně na produkci „biotrávy“. Kriticky pohlíží materiál na podpory pastevního chovu a meziplodin – jde o programy s velmi nízkými náklady pro podniky, zato s vysokými výdaji z veřejných zdrojů, avšak s malým efektem na životní prostředí. [30]

3 Cíl a metodika práce

3.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je vypracování projektu rozvoje rodinné farmy v souvislosti s rozvojem venkova podporovaným z fondů Evropské unie. Záměrem je seznámení s jednotlivými formami podpor pro oblast zemědělství v souvislosti rozvojem venkova. Jedná se zejména o poskytování podpor na období 2007–2013.

Úkolem je také charakteristika venkova a zemědělství ve středočeském kraji a zhodnocení území pro rozvoj zemědělství v souvislosti s rozvojem venkova. Dále je třeba zjistit současný stav zemědělské činnosti rodinné farmy, aby bylo možné určit, jaké má rodinná farma předpoklady pro rozvoj své zemědělské činnosti v souvislosti s rozvojem venkova v dalších letech. Důležité ukazatele rozvoje rodinné farmy vyhodnocuje SWOT analýza, která nastíní možnosti rozvoje a problematické oblasti v daném oboru a v řešeném území.

Součástí je posouzení přínosu existujících podpor pro oblast zemědělství v souvislosti s rozvojem venkova a stanovení možností rozvoje rodinné farmy. Navrhovaná řešení se zabývají zvýšením ekonomické stability rodinné farmy a dalšími možnostmi jejího rozvoje.

3.2 Metodika práce

Při zpracování diplomové práce byla využita primární i sekundární data. Primární data byla získána nestandardizovaným rozhovorem a dotazováním. Sekundární data vychází ze studia literatury, odborných dokumentů, statistik, časopisů, novin a webových stránek. Další důležité informace byly získány terénním šetřením.

3.2.1 Shrnutí použitých zdrojů

Pro potřeby diplomové práce byla studována odborná literatura. Základní literatura určená v zadání diplomové práce byla rozšířena o další publikace. Pro úvodní část bylo čerpáno z následujících publikací: **Bečvářová, V.: Zemědělská politika**. Specifikace jednotlivých nástrojů předvstupní pomoci vycházela z následující literatury: **Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA, SAPARD, Ministerstvo financí ČR**

a webových stránek <http://www.strukturalni-fondy.cz>. V další části byly popsány programy podpor v oblasti zemědělství a venkova na období 2004-2006. Bylo využito zejména těchto publikací: **Úspěšně realizované projekty z operačního programu Zemědělství, Ministerstvo zemědělství ČR, Vilamová, Š.: Čerpáme finanční zdroje z operačního programu Zemědělství, Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“, Ministerstvo zemědělství ČR a Podpora zemědělství v rozšířené Evropě, Ministerstvo zemědělství ČR.** Část zabývající se oblastí podpor na období 2007-2013 vycházela z publikace **Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013, Ministerstvo zemědělství, Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu norem SZP EU, Pělucha Martin.**

Oblast venkova byla zpracována na základě publikace **Papež, J.: Venkov-šance pro všechny.** Dotační politika byla zpracována na základě údajů získaných převážně z webových stránek <http://www.edotace.cz> a <http://www.paxelis.blogspot.com>. Informace o konkurenceschopnosti českého zemědělství byly získány též z webových stránek <http://www.businessinfo.cz>. Informace o stavu rodinných farem byly získány z publikace **Curtissová, J., Bayerová, M., Jelínek, L., Nedonos, T., Kubát, J. 2006 ISBN 938584-114.**

Podklady pro charakteristiku venkova a zemědělství ve středočeském kraji opět tvořily webové stránky <http://www.czso.cz>, <http://www.businessinfo.cz>, <http://www.portal.mpsv.cz> a <http://www.ecns.cz>. SWOT analýza byla zpracována podle publikace **Hron, J., Tichá, L.: Strategické řízení a Horáková, H.: Strategický marketing.**

3.2.2 Struktura práce

Diplomová práce je rozdělena do 9 kapitol logicky po sobě navazujících. Po úvodu následuje literární přehled, který tvoří teoretickou část diplomové práce. Cílem této kapitoly je představení jednotlivých podpor pro oblast zemědělství v souvislosti s rozvojem venkova. Následující kapitola je metodologickou částí. Popisuje metodiku zpracování diplomové práce a přehledně sumarizuje použitou literaturu a zdroje. Čtvrtá kapitola se zabývá charakteristikou venkova a zemědělství ve středočeském kraji. Pátá kapitola analyzuje stav rodinné farmy. V této části jsou uvedeny její základní údaje, předmět činnosti, struktura rostlinné a živočišné výroby včetně ekonomické stránky.

Šestá kapitola je věnována SWOT analýze rodinné farmy. Sedmá část zahrnuje výpočet finančního zdraví podniku, které charakterizuje ekonomickou stabilitu farmy. V další kapitole následují návrhy možností rozvoje a doporučení. Poslední kapitolou je shrnutí a závěr, ve kterém je vyhodnoceno, zda bylo splněno cíle diplomové práce.

4 Charakteristika venkova a zemědělství ve středočeském kraji

Středočeský kraj se vyznačuje velkým podílem venkovských oblastí na území kraje. Na venkově žije až padesát procent obyvatel kraje. Rozvoj venkova je tedy jedním z klíčových témat, které se bezprostředně dotýká velké části populace kraje. Venkovu a s ním bezprostředně spojenému zemědělství je věnována i značná podpora ze strany Evropské unie.

Z těchto důvodů vidíme nutnost porozumět současnému venkovu, jeho stavu i vývoji. Měli bychom se pokusit nalézt možné směry jeho rozvoje, na jaké funkce by se mohl v budoucnu zaměřit, aby to přinášelo přínos nejen samotnému venkovu, ale regionu jako celku.

Vzhledem k velké rozloze Středočeského kraje a odlišným přírodním i socioekonomickým podmínkám je zřejmé, že v různých částech kraje se bude charakter venkovských oblastí lišit. Na současnou podobu a funkci venkova mají vliv jak dlouhodobý historický vývoj, tak i aktuální podmínky a vazby na okolní území. Na základě historických, sociálních, ekonomických a fyzickogeografických kritérií je možné ve Středočeském kraji rozlišit tři základní typy venkovského prostoru:

1. Zemědělské oblasti, též bohaté zemědělské oblasti

Jedná se o venkovský prostor se stabilizovanou a intenzivní zemědělskou výrobou. Nachází se v úrodných oblastech Polabí, tedy v severní části Středočeského kraje. V současné době i přes celkovou ztrátu významu zemědělské výroby jako celku se v této oblasti daří zemědělské výrobě relativně dobře a nedochází k významnějšímu opouštění zemědělské půdy. Jednotlivá sídla díky tomu, že vždy v minulosti byla větší, v současnosti jsou rovněž větší a vždy byla spíše bohatší, mají nyní velmi dobře vyvinutou síť technické i dopravní infrastruktury. Díky blízkosti větších měst mají obce i relativně dobře vybavenou síť veřejné dopravy.

2. Přírodně-rekreační oblasti, též vnitřní periferie

Jedná se o tradiční venkovskou oblast ve středních a vyšších polohách. Zahrnuje jihovýchodní část kraje od Rakovnícka, přes Příbramsko, Benešovsko až na území

okresu Kutná Hora. Horší podmínky pro zemědělskou výrobu vedly k tomu, že zde vznikalo velké množství malých sídel, která jsou relativně blízko sebe a navazují jedno na druhé. Protože se jedná ve velké míře o velmi malá sídla, je zde vybavenost občanským vybavením i technickou infrastrukturou na poměrně nízké úrovni. Pracovní příležitosti pro obyvatele byly především v bývalých okresních městech, takže je tato oblast charakteristická vysokou vyjížděnkou za prací. Zemědělství v této oblasti se začíná specializovat na méně intenzivní využívání. Velice důležitou funkcí těchto prostor je funkce rekreační, neboť velká část venkovských domů byla přeměněna na chalupy. Rovněž příjemná kopcovitá krajina s lesy podporuje význam rekreační funkce území.

3. Suburbánní zóna, zázemí Prahy výrazně ovlivněné městem

Oblasti v zázemí Prahy se vyznačují intenzivní bytovou výstavbou, převážně rodinných domů. Nové domy již nemají charakter venkovského domu, ale jedná se o městské stavby obytných vil bez hospodářského zázemí. Lidé, kteří se sem stěhují převážně z Prahy za lepším životním prostředím, žijí již městským stylem života. Významné je rovněž napojení až závislost na hlavním městě. Lidé do Prahy jezdí za prací, službami i za zábavou. Venkovské prostory jim často slouží pouze jako „noclehárna“. V lokalitách se postupně prosazuje městský způsob života, původní zemědělské funkce se vytrácejí. Venkovské suburbánní oblasti se intenzivně propojují na městské struktury včetně napojení na městské sítě technické infrastruktury a městskou veřejnou dopravu. [26]

Pro Středočeský kraj je charakteristická rozvinutá zemědělská i průmyslová výroba. Zemědělská výroba těží z vynikajících přírodních podmínek v severovýchodní části kraje, kraj vyniká hlavně rostlinnou výrobou, pěstováním pšenice, ječmene, cukrovky, v příměstských částech pěstováním ovoce, zeleniny a květin. [22]

Zemědělská půda zaujímá 61 % celkové rozlohy kraje, což je o něco více než je republikový průměr. V celé nižší části území se vyskytují ve velkém rozsahu úrodné černozemě. Intenzita živočišné produkce již není ve srovnání s ostatními kraji tak výrazná.

Celkem 28 % rozlohy kraje pokrývají lesy. Nižší zalesněnost má pouze Praha. Dlouhé osídlení a historicky intenzivní hospodářské využívání půdy se projevilo v

odlesnění poměrně velké části území na severu kraje, naopak v jižní části kraje je lesní bohatství poměrně značné, a to zejména na Dobříšsku, Rožmitálsku a v Posázaví. [34]

Kvalita životního prostředí se v 90. letech postupně zlepšovala. To se projevilo v poklesu hodnot škodlivých emisí ovlivňovaných hlavně energetickými a chemickými centry a také ve zvýšení jakosti povrchových vod. [23]

5 Charakteristika rodinné farmy

5.1 Základní údaje

Zemědělský podnik (rodinná farma) se nachází v katastrálním území obce Kňovice ve Středočeském kraji. Hospodaří zde paní Ivana Lochová, od roku 1992, na základě registrace jako samostatně hospodařící rolník (SHR). Pozemky byly získány restitucí. Podnik řídí sama paní Ivana Lochová, která zde funguje také jako “agronomka“, “zootechnička“ a “účetní“. Jako pomocná síla zde vypomáhá její syn, který spravuje převážně technickou část.

Pozemky se nachází v bramborářsko-obilné zemědělské výrobní oblasti v nadmořské výšce 300 – 450 m. Reliéf je převážně zvlňený. Průměrná roční teplota se zde pohybuje mezi 6 - 8° C s průměrnými ročními srážkami 500 mm. Převažují zde hnědozemě vyžadující časté hnojení.

Celková výměra pozemků v roce 2008 činí 45 ha zemědělské půdy. Z toho je 42 ha orné půdy. Šest hektarů je pronajato. Z celkové výměry orné půdy činí louky 5 ha a pastviny 2,5 ha. Dále je ve vlastnictví 3 ha lesů a dva rybníky o rozloze 0,04 ha.

Budovy statku tvoří obytný dům, v němž rodina žije, stodola, kravín a dvě stáje pro prasata. Skladové prostory tvoří dvě sila a volné prostory nad stájemi. Některé stroje byly získány v restituci, zbytek farma dokoupila.

Tab. 5-1 Strojový park rodinné farmy

	Stroj	Rok pořízení
1	Traktor 16145	1989
2	Traktor Zetor 5611	1975
3	Sklízecí mlátička Forschritt E 512	1988
4	Secí kombinace Hassia + rotační brány Vogelnoot 3m	1995
5	Valník 5 t	1981
6	Valník 5 t	1982
7	Pluh 5-ti radličný Forschritt B 201	1985
8	Rozmetadlo tuhých statkových hnojiv RUR 3	1992
9	Rotační žací stroj	1995
10	Obraceč sena KUHN 501	1997
11	Sběrací vůz	1992
12	Smykové brány 6 m	1983

Zdroj: Interní zdroj podniku

5.2 Předmět činnosti podniku

Zaměřením rodinné farmy je rostlinná a živočišná výroba. Ze živočišné výroby je to chov prasat s uzavřeným obratem stáda – 9 prasnic při obratu 150 kusů prasat. Z rostlinné výroby je to pěstování především obilovin – pšenice jarní, triticales, ječmen ozimý a z olejnin je to řepka olejka. Jako hobby chov malé stádo ovcí s masnou produkcí. V roce 2007 dostala farma nabídku chovu koz s produkcí mléka.

5.2.1 Struktura rostlinné výroby produkce

Jak je uvedeno výše, farma je zaměřena především na pěstování obilovin, které jsou pěstovány na výměře 34,5 ha. Pěstovanými plodinami jsou ječmen, pšenice, žitovec (triticales) a řepka olejka. Hektarové výnosy jednotlivých plodin odpovídají úrovni hnojení. Celková produkce v roce 2007 činila:

Tab. 5-2 Produkce plodin v roce 2007

Plodina	Výměra v ha	Výnos (v q)
Pšenice jarní	11	43
Ječmen ozimý	2	38
Triticales	8	56
Řepka	13,5	31

Zdroj: interní zdroj podniku

Výstupní ceny za jednotlivé plodiny vychází z cen odběratelů. V roce 2007 bylo prodáno 43 tun pšenice a 31 tun řepky. Ostatní plodiny si farma nechává pro vlastní potřebu.

Tab. 5-3 Výkupní ceny plodin v roce 2007

Výkupní ceny za rok 2007	
plodina	cena (v Kč/t)
pšenice	4 200
řepka	6 900

Zdroj: interní zdroj podniku

Na farmě je uplatňován 3-honný osevní postup, který vychází z jejich současných možností a potřeb. Tento osevní postup je víceméně dodržován.

Osevní postup

1. řepka
2. pšenice jarní
3. triticales + ječmen jarní

Agrotechnické a sklízecí práce jsou prováděny vlastní technikou, pouze při sklizni řepky, lisování slámy a sena a chemickém ošetření rostlin jsou využity služby. Farma si tedy vystačí se současnou technikou.

5.2.2 Ekonomika pěstování jednotlivých plodin

Jak již bylo uvedeno, výkupní ceny jednotlivých plodin jsou závislé na aktuálních cenách odběratelů. Farma si většinu obilovin ponechává pro vlastní potřebu. Pouze prodává pšenici jarní a řepku olejku.

V roce 2007 farma prodala 43 tun pšenice jarní za cenu 4 200 Kč za tunu a 31 tun řepky za cenu 6 900 Kč za tunu.

Hektarové výnosy plodin se odvíjí od struktury půdy a dávek hnojení ale hlavně od vlivu přírodních podmínek.

Náklady na pěstování plodin byly vyčísleny pomocí informací z evidence spotřeby nafty jednotlivých plodin, evidence aplikace hnojiv a chemických látek určených pro ochranu rostlin. Následně byla spočítána potřeba lidské práce na jednotlivé operace dle výkonnosti pracovních strojů a určeny náklady na opravu strojů, pojištění atd. z jednotlivých položek v účetnictví. Ty pak byly rozpočítány mezi jednotlivé plodiny.

Tab. 5-4 Náklady na pěstování řepky olejky

náklady	cena [Kč/ha]
PHM	1952
Osivo	1385
chem. ochrana, hnojivo	6430
Opravy, odpisy, ostatní	878
mzdy, pojištění	300
Služby (sklizeň)	2888
Celkem	13833

Zdroj: vlastní zpracování autora

Agrotechnický způsob pěstování:

1. Podmítka – do 5 cm
2. Orba - do 15 cm
3. Smykování
4. Setí
5. Ochrana rostlin
6. Přihnojování pevnými průmyslovými hnojivy
7. Ochrana rostlin + Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
8. Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
9. Sklizeň + drcení řepkové slámy

Ochrana rostlin a zároveň přihnojování rostlin jsou prováděny formou služeb, přičemž cena za tyto služby je zahrnuta v položce chemická ochrana , hnojivo (tab. 10). Služby se zároveň najímají i na sklizeň řepky olejky, položka služby (tab. 10).

Tab. 5-5 Náklady na pěstování ječmene ozimého

náklady	cena [Kč/ha]
PHM	3575
osivo	1950
chem. ochrana, hnojivo	3560
opravy, odpisy, ostatní	780
mzdy, pojištění	480
celkem	10345

Zdroj: vlastní zpracování autora

Agrotechnický způsob pěstování:

1. Podmítka – do 5 cm
2. Orba - do 18 cm
3. Smykování
4. Setí
5. Přihnojování pevnými průmyslovými hnojivy
6. Ochrana rostlin + Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
7. Sklizeň
8. Lisování slámy + odvoz balíků

Ochrana rostlin a zároveň přihnojování rostlin jsou prováděny formou služeb, přičemž cena za tyto služby je zahrnuta v položce chemická ochrana , hnojivo (tab. 11).

Tab. 5-6 Náklady na pěstování pšenice jarní

náklady	cena [Kč/ha]
PHM	3459
osivo	1957
chem. ochrana, hnojivo	4397
opravy, odpisy, ostatní	778
mzdy, pojištění	480
celkem	11071

Zdroj: vlastní zpracování autora

Agrotechnický způsob pěstování:

1. Podmítka – do 5 cm
2. Orba - do 18 cm
3. Smykování
4. Setí
5. Ochrana rostlin + Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
6. Přihnojování pevnými průmyslovými hnojivy
7. Ochrana rostlin + Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
8. Sklizeň
9. Lisování slámy + odvoz balíků

Ochrana rostlin a zároveň přihnojování rostlin jsou prováděny formou služeb, přičemž cena za tyto služby je zahrnuta v položce chemická ochrana , hnojivo (tab. 12).

Tab. 5-7 Náklady na pěstování triticales

náklady	cena [Kč/ha]
PHM	3280
osivo	2330
chem. ochrana, hnojivo	3340
opravy, odpisy, ostatní	782
mzdy, pojištění	480
celkem	10212

Zdroj: vlastní zpracování autora

Agrotechnický způsob pěstování:

1. Podmítka – do 5 cm
2. Orba - do 18 cm
3. Smykování
4. Setí
5. Ochrana rostlin + Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
6. Přihnojování pevnými průmyslovými hnojivy
7. Ochrana rostlin + Přihnojování kapalnými průmyslovými hnojivy
8. Sklizeň
9. Lisování slámy + odvoz balíků

Ochrana rostlin a zároveň přihnojování rostlin jsou prováděny formou služeb, přičemž cena za tyto služby je zahrnuta v položce chemická ochrana , hnojivo (tab. 13).

5.2.3 Struktura živočišné výroby, produkce

Živočišná výroba je zaměřena na chov prasat plemene Bílé ušlechtilé. Chov ovcí plemene Suffolk (masné plemeno) se provozuje pouze jako hobby chov. V tomto roce farma dostala nabídku chovu koz s produkcí mléka.

Tab. 5-8 Údaje živočišné výroby

Kategorie	Počet ks	Počet odchovaných jatečních kusů/rok
Prasnice	9	150 selat za rok
Bahnice	17	25 jehňat za rok

Zdroj: interní zdroj podniku

V chovu prasat je uplatněno kotcové ustájení s porodnou a výkrmnou. Farma má dvě stáje, z nichž v jedné probíhá výkrm prasat do porážkové hmotnosti a v druhé stáji jsou ustájeny prasnice. Ovce jsou celoročně venku na pastvinách s přístřeškem proti slunci a dešti.

Prasata jsou krmeny dvakrát denně krmnou směsí, která je připravena z vlastních vypěstovaných plodin a nakoupených minerálních prvků. Ovce jsou celoročně na pastvě. Mají přístup k balíkovému senu a pitné vodě z místního potoka.

5.2.4 Ekonomika chovu prasat a ovcí

Výkupní ceny prasat se značně mění. Cena se řídí dle aktuální reakcí nabídky a poptávky po této komoditě. Jedná se o farmu, která má dostatek svých zákazníků. Ti vytváří povětšinu kalendářního roku silnou poptávku, a proto se nemusí farma řídit aktuálními cenami, ale může si nastavit cenu, která pokryje minimální náklady na výkrm prasat.

Jehňata jsou prodávána za průměrnou cenu na trhu, která v současné době činí 50 Kč za kilo živé hmotnosti. Jsou prodávána o váze 35 – 40 kg.

Tab. 5-9 Prodejní ceny zvířat v roce 2007

Průměrné prodejní ceny za rok 2007	
Plemeno	Cena (v Kč/kg)
Prasata	34
Jehňata	50

Zdroj: interní zdroj podniku

5.3. Odběratelé, dodavatelé

U obilovin je pouze jeden odběratel Primagra a. s. sídlící v Sedlčanech – 3 km od rodinné farmy. Co se týče živočišné výroby, jsou odběrateli převážně koneční zákazníci, ojedinelé jatky Kosova Hora.

Tab. 5-10 Odběratelé

Odběratelé	
Druh	Odběratel
Obiloviny	Primagra a. s.
Prasata	90 % konečný zákazník
	10 % jatka Kosova Hora
Jehňata	100 % konečný zákazník

Zdroj: interní zdroj podniku

Hlavním dodavatelem je firma Primagra. Ta dodává farmě směsi pro prasata, které si nemůže vyprodukovat sama. Dále dodává postřiky, hnojivo a osivo. Dalším dodavatelem je firma Mikroop Čebín a. s., kde farma nakupuje minerály pro jednotlivá zvířata. Dalšími dodavateli jsou soukromníci z blízkého okolí, kteří poskytují své služby – lisování slámy nebo sekání řepky.

6 Swot analýza

SWOT je zkratka pro vnitřní silné a slabé stránky podniku a příležitostí a ohrožení identifikované ve vnějším prostředí podniku. Účelem této diagnózy je zaměřit se na vyzdvižení těch stránek, které mají strategický význam. [8]

Silné stránky představují výhody které podnik má oproti konkurenci na trhu. Příležitosti jsou takové další možnosti podniku s jejichž realizací stoupají vyhlídky na lepší využití disponibilních zdrojů a účinnější splnění vytyčených cílů. Ohrožení jsou naopak situace, které představují pro podnik nebezpečí neúspěchu, případně úpadku. [6]

6.1 Vyhodnocení SWOT matice

SWOT analýza byla vytvořena ve spolupráci s paní Ivanou Lochovou.

6.1.1 Silné stránky

- + pozemky ve svém vlastnictví – plocha půdy je omezená a stále ubývá – limitující faktor pro vznik konkurence
- + rychlé a přímé rozhodování hospodáře
- + zemědělství přispívá k udržování krajiny v kulturním stavu
- + blízkost hlavního města Prahy (60 km)
- + zachovalé ŽP bez závažných zdrojů znečištění
- + atraktivní oblast pro rozvoj cestovního ruchu
- + cyklotrasa v blízkosti (vybudovaná síť cyklistických tras)

6.1.2 Slabé stránky

- nedostatek finančních prostředků
- sezónnost prací, sezónnost většiny příjmů
- výrobní náklady
- závislost na velkých odběratelích zemědělských komodit (Primagra)

- velikost rodinné farmy v porovnání se zemědělskými družstvy v okolí
- vzrůstající závislost na dotacích
- nejisté podnikatelské prostředí z pohledu předpisů, pravidel a dotačních podmínek
- lidské zdroje – rodinná farma nepočítá s nárůstem zaměstnanců (problémy se zástupem v případě nemoci)

6.1.3 Příležitost

- + využití fondů EU pro rozvoj rodinné farmy i mikroregionu
- + rozšiřování nabídky služeb – ubytování, stravování, agroturistika apod.)
- + možnost předání farmy mladší generaci
- + rozvoj vztahů s okolními farmami navázání spolupráce
- + rostoucí poptávka po biopotravinách
- + rostoucí poptávka po obilninách
- + rostoucí zájem veřejnosti o zemědělství, jako o možný zdroj bioenergie

6.1.4 Ohrožení

- riziko výskytu nemocí u zvířat
- zvyšování cen vstupů
- pronikání zahraničních konkurentů na český trh
- pracuje se bez ohledu na čas a finanční prostředky
- dovoz levných potravin z tzv. třetích zemí
- složité zákony a předpisy
- globální oteplování a velké výkyvy počasí
- nedostatečné zajištění odbytu a prodeje některých produktů
- rostoucí byrokracie

6.2 Diskuse k matici SWOT

Ad 6.1.1

K nejvýznamnějším silným stránkám rodinné farmy jednoznačně patří pozemky, které má ve svém vlastnictví. V současné době není dostatek půdy a cena pozemků se bude určitě do budoucna zvyšovat. Dalším pozitivem je rychlost a přímota v rozhodování hospodáře. Hospodář není závislý na rozhodování někoho jiného, má absolutní volnost při své práci. Farma má též vybudovanou síť vlastních zákazníků, není tudíž závislá na jiných odběratelích. Je zde i určitá jistota, že zemědělství se bude provozovat v budoucnu, protože potraviny jsou nezbytnou podmínkou existence lidstva. Nehledě na to, že zemědělství přispívá k udržování krajiny. Nespornou výhodou je blízkost hlavního města a dobrá dopravní dostupnost a také poměrně hustá síť cyklotras, což může přilákat projíždějící cestující.

Ad 6.1.2

Ke slabým stránkám rodinné farmy patří zejména nedostatek finančních prostředků, což ovlivňuje zejména možnost modernizace budov nebo strojového parku. Nedostatek finančních prostředků má za následek zvyšující se závislost na dotacích. Ke slabým stránkám patří také sezónnost prací. Velikost farmy je též neporovnatelná s velkými zemědělskými družstvy. Malé farmy jsou většinou závislé na větších odběratelích zemědělských komodit. Také nejisté podnikatelské prostředí může významně ovlivnit budoucí vývoj podniku. Lidské zdroje ovlivňují podnik ze všeho nejméně. Protože se jedná o rodinnou farmu, počítá se pouze s rodinnými příslušníky, je zde určitá problém se zástupem v případě nemoci.

Ad 6.1.3

Příležitost, jak rozvíjet rodinnou farmu spočívá ve využití dotací z fondů Evropské unie. Další významnou příležitostí je rozšiřování nabídky výrobků a služeb. Například současná nabídka chovu koz, skýtá možnost rozšířit výrobu rodinné farmy. Další možností je předání farmy mladší generaci, která by podnik modernizovala a dále

rozvíjela. Méně významná, ale podstatná je také rostoucí poptávka po biopotravinách, tím i po obilovinách, ale též celkový zájem veřejnosti o zemědělství.

Ad 6.1.4

Rozvoj rodinné farmy může být naopak ohrožen, ať už rizikem výskytu nemocí u zvířat nebo zvyšování se cen vstupů. Ohrožen může být i český trh pronikáním zahraničních konkurentů nebo dovozem levných potravin z tzv. třetích zemí. Většina rodinných farem často pracuje bez ohledu na čas a finanční prostředky. Negativem jsou i stále složitější zákony a rostoucí byrokracie.

7 Finanční zdraví rodinné farmy

Dobré finanční zdraví ekonomického subjektu není důležité jen pro banky coby poskytovatele úvěrů, ale také podmínkou u většiny dotačních programů. Každý žadatel o bankovní úvěr či dotaci by měl proto pravidelně sledovat nejen výsledky svého hospodaření, ale také zadluženost, rentabilitu vlastněného majetku a tržeb či schopnost dostát svým závazkům - tzv. likviditu.

Hodnocení vychází zejména z účetních výkazů a dalších informací ovlivňujících riziko možného úpadku žadatele. Posuzovány jsou finanční i nefinanční ukazatele a jejich vývoj v čase. V případě hodnocení žadatelů o dotace platí, že výsledné hodnoty jsou uspořádány do ratingové matice, dle které se určí celková výsledná známka A-E.

Posouzením finančního zdraví mohou orientačně zjistit, jak si můj podnik po finanční a ekonomické stránce stojí. Výpočet se provádí za poslední tři účetně uzavřená období.

Tab. 7-1 Jednoduché účetnictví – účetní výkaz

Položka	Číslo řádku	Skutečnost v účetním období		
		2007	2006	2005
Přehled majetku a závazků (v tisících Kč)				
Dlouhodobý hmotný majetek	1	801 232	905 463	956 364
<i>Dlouhodobý nehmotný majetek *)</i>		0	0	0
Peněžní prostředky v hotovosti	2	90 536	5 118	39 154
Peněžní prostředky na bankovních účtech	3	275 677	150 210	11 309
<i>Cenné papíry a peněžní vklady *)</i>		0	0	0
Zásoby	4	203 700	151 962	135 800
Pohledávky včetně poskytnutých úvěrů a půjček	5	257 000	0	0
Ostatní majetek	6	0	0	0
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	7	248 362	18 572	0
Rezervy	8	0	0	0
Příjmy a výdaje (v tisících Kč)				
Příjmy podle § 7 zákona	101	946 450	1 097 095	1 020 877
Výdaje související s příjmy podle § 7 zákona	102	724 908	700 944	719 642
Pojistné	103	0	0	0
Rozdíl mezi příjmy a výdaji (ř. 101 - 102 - 103)	104	221 542	346 151	301 235
Odpisy	ODP	104 231	187 168	202 087

Zdroj: interní zdroj podniku

Nejdříve si vyplní výkaz, resp. daňová evidenci dle příslušných roků. Poté vypočítáme jednotlivé ukazatele podle nichž přidělíme body. Zjistíme tak celkové bodové hodnocení spolu s výsledkem finančního zdraví (viz. webové stránky SZIF).

Tab. 7-2 Definice ukazatelů – jednoduché účetnictví

Ukazatel	Název ukazatele	Typ ukazatele	Účetní období		
		Jednotky	2007	2006	2005
1	Rentabilita majetku celkem	MAX %	7,21	13,11	8,68
2	Rentabilita vlastních zdrojů	MAX %	8,50	13,31	8,68
3	Celková zadluženost	MIN %	15,25	1,53	0,00
4	Krytí dlouhodobého majetku vlastními zdroji	MAX (násobek)	1,72	1,32	1,19
5	Podíl výdajů na 1 Kč příjmů	MIN (nás. Kč/Kč)	0,77	0,64	0,70
6	Doba obratu zásob	MIN (dny)	77,48	49,86	47,89
7	Obrátkovost majetku	MAX (násobek)	0,58	0,90	0,89
8	" Likvidita "	MAX (násobek)	3,33	16,55	186263,00
9	Doba splatnosti závazků	MIN (roky)	1,12	0,05	0,00

Zdroj: www.szif.cz - vlastní zpracování autora

Rentabilita majetku celkem

$$(\text{Příjmy} - \text{Výdaje} - \text{Odpisy}) / (\text{majetek celkem}) * 100$$

Ukazatel udává obraz o tom, jaká část zisku připadá ve skutečnosti na 1 Kč aktiv. Ukazatel hodnotí všeobecnou efektivnost vloženého kapitálu bez ohledu, zda se jedná o kapitál vlastní nebo cizí.

Rentabilita vlastních zdrojů

$$(\text{Příjmy} - \text{Výdaje} - \text{Odpisy}) / (\text{Čistý majetek}) * 100$$

Ukazatel slouží k měření efektivnosti dlouhodobě investovaného kapitálu. Vyjadřuje, kolik Kč zisku připadá na 1 Kč dlouhodobých zdrojů.

Celková zadluženost

$(\text{Závazky celkem včetně úvěrů a rezerv}) / (\text{Majetek celkem}) * 100$

Vyjadřuje vztah mezi cizími zdroji a vlastními zdroji.

Krytí dlouhodobého majetku vlastními zdroji

$(\text{Čistý majetek}) / (\text{Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek})$

Podíl výdajů na 1 Kč příjmů

$\text{Výdaje celkem} / \text{Příjmy celkem}$

Doba obratu zásob

$|\text{Zásoby} / (\text{Příjmy celkem})| * 360$

Měří dobu, po kterou je majetek v určité formě vázán.

Obrátkovost majetku

$\text{Příjmy celkem} / \text{Majetek celkem}$

Vyjadřuje počet obrátek.

“Likvidita“

$\text{Zásoby} + \text{Pohledávky} + \text{Peněžní prostředky v hotovosti a na bankovních účtech} +$

$\text{Cenné papíry a peněžní vklady} + \text{Ostatní finanční majetek} / \text{Závazky} + \text{Úvěry a půjčky}$

Poměřují to, čím je možno platit s tím, co má podnik uhradit.

Doba splatnosti závazků

$\text{Závazky celkem} / (\text{Příjmy} - \text{Výdaje})$

Tab. 7-3 Finanční zdraví podniku – bodové ohodnocení

Ukazatel	Název ukazatele	Účetní období		
		2007	2006	2005
1	Rentabilita celkového majetku (%) MAX	3	3	3
2	Rentabilita vlastních zdrojů (%) MAX	3	3	3
3	Celková zadluženost (%) MIN	5	5	5
4	Krytí dlouhodobého majetku vlastními zdroji (násobek) MAX	3	2	2
5	Podíl výdajů na 1 Kč příjmů (násobek Kč/Kč) MIN	5	5	5
6	Doba obratu zásob (dny) MIN	1	2	2
7	Obrátkovost majetku (násobek) MAX	2	2	2
8	"Likvidita" (násobek) MAX	3	3	3
9	Doba splatnosti závazků (roky) MIN	3	3	3
	Celkem bodů	28	28	28

Zdroj: www.szif.cz - vlastní zpracování autora

Tab. 7-4 Kategorie

Kategorie	od	do
A – ano	25,01	31,00
B - ano	17,01	25,00
C – ano	15,01	17,00
D – ne	12,51	15,00
E – ne	9,00	12,50

Zdroj: www.szif.cz – vlastní úprava

Finanční zdraví je dáno aktuálním stavem podnikových financí. Finančně zdraví podnik nejeví příznaky finančního ohrožení svého pokračujícího trvání, protože lze předpokládat, že v dohledné době nedojde ani k platební neschopnosti ani k předlužení. Finančně zdravý podnik vykazuje dostatečnou rentabilitu a přiměřené jištění finančních rizik (likviditu a finanční stabilitu). [4]

V našem případě podnik získal 28 bodů a je tedy zařazen do kategorie A. Z toho plyne že podnik má velmi dobré finanční zdraví. Farma vykazuje dostatečnou rentabilitu a přiměřené jištění finančních rizik. Může být tedy příjemcem dotace.

8 Možnosti rozvoje

Na základě získaných údajů a po dohodě s majitelkou byly zpracovány 3 varianty rozvoje rodinné farmy. Cílem těchto navržených variant je zajistit budoucí rozvoj farmy v souvislosti s rozvojem venkova a možnosti využití dotací.

8.1 Varianta 1: Chov koz s tržní produkcí mléka

Jednou z přijatelných možností pro majitelku farmy je zrušení chovu prasat a přeorientování se na chov koz s tržní produkcí mléka.

Kozy budou ustájeny ve stávajících objektech stájí pro prasata. Došlo by pouze k rekonstrukci vnitřních prostor těchto stájí. Rozměry stáje jsou 280 m². Do budoucna se počítá i s rekonstrukcí vnitřních prostor současného kravína, který má kapacitu 180 m². Dále by došlo k výstavbě dojírny a mléčnice.

Podle zásad welfare (Sb. Č. 191/2002) je stanovena ustájovací plocha pro jednu kozu s dvěma kůzlaty 2,5 m².

1. fáze: Rekonstrukce stávajících stájí pro prasata 280 m². Kapacita stáje stanovena na 112 kusů koz.

2. fáze: Rekonstrukce kravína 180 m². Kapacita stáje stanovena na 72 kusů koz.

Investiční náklady pro první fázi se skládají z rekonstrukce stávajících stájí pro prasata, výstavby dojírny s mléčnicí a nákupu základního stáda o počtu 112 koz. Rekonstrukcí stávajících stájí pro prasata se rozumí přestavba vnitřních ustájovacích prostor, tzn. oprava ložných ploch, zbudování hrazení, rekonstrukce osvětlení a vodovodu.

Tab. 8-1 Investiční náklady

Rekonstrukce stájí	350000
Výstavba mléčnice a dojírny	468500
Nákup základního stáda	336000
Celkem	1154500

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Na projekt lze využít dotaci z programu rozvoje venkova, z osy I, opatření I.1.1 *Modernizace zemědělských podniků*. V rámci tohoto opatření bude dotace poskytnuta do výše 50 % způsobilých výdajů na investice pořízené ostatními zemědělci ve znevýhodněných oblastech. Způsobilé výdaje, které zahrnují výstavbu mléčnice s dojrnou a rekonstrukci stájí činí **818 500 Kč**. To znamená, že výše poskytnuté dotace může být až **409 250 Kč**.

Chov koz

Tab. 8-2 Provozní náklady chovu koz

Nákladová položka	Celkové náklady [Kč/kus a rok]
Krmiva (steliva) nakoupená	222,5
Krmiva (steliva) vlastní	787
Léčiva a desinfekční prostředky	76
Ostatní přímý materiál	18,3
Režijní náklady	430,7
Odpisy	908,9
Náklady pomocných činností	87,6
mzda, pojištění	1120
Opravy a údržba	200,7
Náklady celkem	3851,7

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Náklady (tabulka 17) vychází z reálné situace na farmě. Mezi vlastní krmiva patří především seno, senáž, sláma a jadrné krmivo (oves, ječmen). Nakoupená krmiva zastupují vícesložkové minerály a pšeničné otruby. Zbytek nákladových položek je převzat z normativů pro chov koz o velikosti 100 kusů.

Tab. 8-3 Tržby chovu koz

Tržby	[Kč/kus a rok]
Tržby za mléko	9000
Tržby za kůzlata	1800
Tržby za vyřazené kozy	99
Tržby celkem	10899

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Tržby za mléko jsou počítány při průměrné doživosti 600 kg za laktaci. Cena za litr kozího mléka je 15 Kč/kg. Tržby za kůzlata a vyřazené kozy jsou přepočítány podle příslušných normativů pro zemědělskou činnost.

Rostlinná výroba

Současný stav trvalých travních porostů je 7,5 ha. Pro potřeby pasení koz a výroby krmiva je třeba zatravnit dalších 6,5 ha travin a vyčlenit 4 ha orné půdy pro produkci jaderného krmiva. Na zbytku orné půdy, 24 ha, by se uchovala rostlinná výroba s tržní produkcí. Zachoval by se systém stávajícího osevního postupu. Zároveň by se omezilo riziko nedostatku jaderného krmiva pro kozy z důvodu možné neúrody. Na 8 ha by se pěstovala řepka ozimá, na dalších 8 ha pšenice jarní a na zbylých 8 ha ječmen ozimý a triticales (po 4 ha).

Tab. 8-4 Údaje rostlinné výroby

Rostlinná výroba	Výměra [ha]	Výnosy [t/ha]	Cena [Kč/t]	Tržby [Kč/ha]	Náklady [Kč/ha]	Zisk [Kč/ha]
řepka olejka	8	3	7650	22950	13833	9117
pšenice jarní	8	4	4000	16000	11071	4929
Ječmen ozimý	8	4	3200	12800	10345	2455
triticale	4	4,5	3150	14175	10212	3963

Zdroj: interní zdroj podniku

Výnosy zemědělských plodin uvedené v tabulce jsou brány jako průměrné hodnoty za posledních pět let. Pro srovnání, v roce 2007 byly výnosy následující: řepka olejka 3,1 t/ha, pšenice jarní 4,3 t/ha, ječmen ozimý 3,8 t/ha, triticales 5,6 t/ha. Ceny produktů jsou uvedeny za rok 2007, za které farma dodávala komodity do výkupů. Náklady jsou spočítány z interních zdrojů podniku, to znamená z účetnictví, evidence spotřeby nafty, nitratové směrnice.

Tab. 8-5 Dotace farmy

Dotace	Výměra [ha]	Částka [Kč/ha]	Celkem [Kč]
SAPS	42	2791	117222
Top-Up(plodiny pěstované na orné půdě)	28	1755	49140
Top-Up(chov přežvýkavců)	16,8 DJ	2548	42807
LFA(OB)	14	2587	36218
AEO(ošetřování travních porostů-louky)	7	2064	14448
AEO(ošetřování travních porostů-pastviny)	7	3083	21581

Zdroj: interní zdroj podniku

Dotace tvoří v současném zemědělství značný příjem finančních prostředků každého podniku. Na něm samotném pak závisí, jakou zvolí strategii. Zda přizpůsobí zemědělskou výrobu tak, aby pobíral maximální možnou podporu. V této diplomové práci jsou zpracovány tři varianty možnosti dalšího rozvoje rodinné farmy a pokaždé se docílí jiné celkové výše dotací, při zachování stejné výměry pozemků. Vše záleží na skladbě zemědělské produkce. V tabulce 20 jsou uvedeny jednotlivé dotační tituly. Jedná se o přímé platby na zemědělskou půdu SAPS. Ty jsou vypláceny Evropskou Unií a v současnosti dosahují výše 40 % výše dotací starých členských států. Český stát má možnost dorovnání těchto plateb (Top-Up, plodiny pěstované na orné půdě) až do výše 80 % v roce 2007. Ostatní dotace se vztahují k udržování TTP v oblastech méně příznivých a chovu koz.

Tab. 8-6 Hospodářský výsledek

Činnost	Výnosy [Kč]	Náklady [Kč]	Hospodářský Výsledek [Kč]
Chov koz	1220688	431390	789298
Rostlinná výroba	419500	322840	96660
Dotace			259835
Celkem	1640188	754230	1145793

Zdroj: vlastní zpracování autora

Hospodářský výsledek v tabulce 21 udává rozdíl mezi výnosy a náklady v jednotlivých odvětvích zemědělské výroby. Samotné dotace se podílí na tvorbě hospodářského výsledku zhruba 23%. Hlavní zdroj financí představuje chov koz.

Tab. 8-7 SWOT matice varianty 1

Silné stránky	Slabé stránky
Zajištěný odbyt mléka	Sezónnost produkce mléka
Na trhu není dostatečná konkurence	Výkupní cena mléka závislá na odběrateli
Diverzifikace příjmů	
Příležitosti	Ohrožení
Nový výrobek na trhu	Riziko výskytu nemocí u zvířat
Zvyšující se poptávka po zdravých produktech	

Zdroj: vlastní zpracování autora

Silnou stránkou této varianty je zajištěný odbyt veškeré produkce mléka od místního výkupce mléka. Dalším pozitivem je, že na trhu ještě není dostatečná konkurence v této oblasti. Tím vzniká farmě šance získat určitou poziční sílu na trhu. Výhodou také bude diverzifikace příjmů.

Ke slabým stránkám rodinné farmy patří sezónnost produkce mléka a jeho výkupní cena, která je regulována odběratelem.

Příležitost spočívá v zavedení nového výrobku na trh a zvyšující se poptávce po zdravých produktech.

Tato varianta může být naopak ohrožena výskytem nemoci u zvířat a tím vyhynutí stáda.

8.2 Varianta 2: Ekologický chov koz a chov prasat

Druhou možností je zachování chovu prasat. Stávající stáj pro 9 prasníc by prošla rekonstrukcí. Pro chov koz by se vystavěla stáj s mléčnicí a dojárnou. Rozměry stáje 152 m² s kapacitou pro 60 koz. Pro zajištění krmiva je nutné zajistit 8 ha TTP a 2 ha orné půdy. Chov koz by se převedl na ekologický chov. Cena mléka by díky ekologickému chovu stoupla na 17 Kč/kg.

Investiční náklady této varianty zahrnují rekonstrukci stávajících stájí pro prasata, výstavbu dojírny s mléčnicí a nákup základního stáda o počtu 60 koz.

Tab. 8-8 Investiční náklady

Rekonstrukce stáje pro prasata	172800
Výstavba stáje pro kozy	1200000
Výstavba dojírny a mléčnice	468500
Nákup základního stáda	180000
Celkem	2021300

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Na projekt lze využít dotaci z programu rozvoje venkova, z osy I, opatření I.1.1 *Modernizace zemědělských podniků*. V rámci tohoto opatření bude dotace poskytnuta do výše 50 % způsobilých výdajů na investice pořízené ostatními zemědělci ve znevýhodněných oblastech. Způsobilé výdaje, které zahrnují výstavbu stáje s dojárnou a

mléčnicí a rekonstrukci stáje pro prasata činí **1 841 300 Kč**. To znamená, že výše poskytnuté dotace může být až **920 650 Kč**.

Chov koz

Náklady opět vychází z reálné situace na farmě. Mezi vlastní krmiva patří především seno, senáž, sláma a jadrné krmivo (oves, ječmen). Nakoupená krmiva zastupují vícesložkové minerály a pšeničné otruby. Protože se jedná o ekologický chov, došlo zde k navýšení položky nakoupená krmiva. Zbytek nákladových položek je převzat z normativů pro chov koz o velikosti 100 kusů.

Tab. 8-9 Provozní náklady v chovu koz

Nákladová položka	Náklady [Kč/kus a rok]
Krmiva (steliva) nakoupená	407
Krmiva (steliva) vlastní	852
Léčiva a desinfekční prostředky	76
Ostatní přímý materiál	18,3
Režijní náklady	430,7
Odpisy	908,9
Náklady pomocných činností	107
Opravy a údržba	200,7
Mzda, pojištění	1600
Náklady celkem	4600

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Tab. 8-10 Výnosy chovu koz

Tržby	[Kč/kus a rok]
Tržby za mléko	10200
Tržby za kůzlata	1800
Tržby za vyřazené kozy	99
Tržby celkem	12099

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Tržby za mléko jsou počítány při průměrné dojivosti 600 kg za laktaci. Cena za litr kozího mléka se zvýší na 17 Kč/kg z důvodu ekologického chovu. Tržby za kůzlata a vyřazené kozy jsou přepočítány podle příslušných normativů pro zemědělskou činnost.

Chov prasat

Tab. 8-11 Provozní náklady chovu prasat

Nákladová položka	Celkové náklady na výkrm prasete [Kč/110 kg]
Krmiva (steliva) nakoupená	830,52
Krmiva (steliva) vlastní	877,29
Léčiva a desinfekční prostředky	149,51
Ostatní přímý materiál	27,96
Režijní náklady	317,43
Odpisy	165,14
Náklady pomocných činností	88,07
Mzda, pojištění	460
Opravy a údržba	73,39
Náklady celkem	2989,31

Zdroj: vlastní zpracování autora

Mezi vlastní krmiva patří sláma a jaderné krmivo (pšenice, triticales, ječmen). Nakoupená krmiva zastupují vícesložkové minerály, část krmných směsí a sója. Zbytek nákladových položek je převzat z normativů pro chov prasat. Náklady jsou stanoveny na vykrmené prase o hmotnosti 110 kg. Ročně se vyprodukuje 117 jatečních prasat (9 prasnic při odchovu 13 selat) o průměrné hmotnosti 110 kg. Průměrná cena za jateční prase činí 33 Kč/kg. V nákladech na výkrm prasete jsou započteny i náklady na chov prasnic.

Rostlinná výroba

Tab. 8-12 Údaje rostlinné výroby

Rostlinná výroba	Výměra [ha]	Výnosy [t/ha]	Cena [Kč/t]	Tržby [Kč/ha]	Náklady [Kč/ha]	Zisk [Kč/ha]
Řepka olejka	11	3	7650	22950	13833	9117
pšenice jarní	11	4	4000	16000	11071	4929
ječmen ozimý	4	4	3200	12800	10345	2455
triticales	8	4,5	3150	14175	10212	3963

Zdroj: interní zdroj podniku

Výnosy zemědělských plodin uvedené v tabulce jsou brány jako průměrné hodnoty za posledních pět let. Ceny produktů jsou uvedeny za rok 2007, za které farma dodávala

komodity do výkupu. Náklady jsou spočítány z interních zdrojů podniku. Ze sklizených plodin se použije k výrobě krmiv pro prasata a kozy 16 t ječmene ozimého, 5 t pšenice jarní a 35 t triticales. Zbytek pěstovaných plodin je dodáváno do výkupu. Například v roce 2007 byly výnosy nadprůměrné, proto bylo dodáno do výkupu více zrna, 11 t triticales, 43 t pšenice jarní a 33 t řepky olejky.

Tab. 8-13 Dotace farmy

Dotace	Výměra [ha]	Částka [Kč/ha]	Celkem [Kč]
SAPS	42	2791	117222
Top-Up(plodiny pěstované na orné půdě)	34	1755	59670
Top-Up(chov přežvýkavců)	9 DJ	2548	22932
LFA(OB)	8	2587	20696
AEO(ošetřování travních porostů-louky)	4	2064	8256
AEO(ošetřování travních porostů-pastviny)	4	3083	12332
AEO(ekologické zemědělství-louky,pastviny)	8	2120	16960
AEO(ekologické zemědělství-orná půda)	2	4620	9240

Zdroj: vlastní zpracování autora

Tabulka 8-13 uvádí jednotlivé zdroje dotačních titulů. Opět se jedná o přímé platby na plochu a jejich dorovnání do určité výše, ošetřování TTP v méně příznivých oblastech a platby na chov přežvýkavců. Díky ekologickému chovu koz přibyly dotační tituly agroenvironmentálních opatření ekologického zemědělství.

Tab. 8-14 Hospodářský výsledek

Činnost	Výnosy [Kč]	Náklady [Kč]	Hospodářský výsledek [Kč]
Chov koz	725940	276036	449904
Chov prasat	424710	349749	74961
Rostlinná výroba	411600	262375	149225
Dotace			267308
Celkem	1137540	538411	866437

Zdroj: vlastní zpracování autora

Hospodářský výsledek (Tab. 8-14) doznal značných změn. Především se snížil příjem z chovu koz, neboť se oproti předchozí variantě zmenšilo základní stádo chovu. Zároveň chov prasat nedokázal nahradit ušlý zisk redukcí stáda koz. Objem dotací zůstal stejný, avšak na celkovém hospodářském výsledku se podílí již zhruba z jedné třetiny.

Tab. 8-15 SWOT matice varianty 2

Silné stránky	Slabé stránky
Zajištěný odbyt jatečných prasat	Sezónnost produkce mléka
Zajištěný odbyt mléka	Nízké výkupní ceny vepřového masa
Podpora ekologického zemědělství	
Příležitosti	Ohrožení
Nový výrobek na trhu	Riziko výskytu nemocí u zvířat
Zvyšující se poptávka po zdravých produktech	Snižující se cena jatečných prasat

Zdroj: vlastní zpracování autora

Silnými stránkami varianty jsou, odbyt veškeré produkce mléka a veškerý odbyt jatečných prasat ať už stávajícími zákazníky nebo místními jatky. Díky ekologickému zemědělství bude i výkupní cena mléka vyšší. Dosud není v ČR dostatečný počet chovatelů koz s produkcí mléka.

Slabou stránkou je opět sezónnost v produkci mléka. V chovu prasat se jedná o nízké výkupní ceny jatečných prasat.

Příležitost spočívá v zavedení nového výrobku na trh a zvyšující se poptávce po zdravých produktech.

Tato varianta může být naopak ohrožena výskytem nemoci u zvířat (zejména v chovu koz) a tím vyhynutí stáda. U prasat je to trend snižujících se cen vepřového.

8.3 Varianta 3: Chov prasat

Třetí variantou je inovace v chovu prasat. Cílem je uzavřený obrat stáda a zvýšení počtu prasníc na 13 kusů se 17 odchovanými selaty na prasnici. Za rok by bylo vyprodukováno 221 jatečných prasat o průměrné hmotnost 110 kg. Průměrná prodejní cena jatečného prasete 33 Kč/kg.

Investiční náklady se skládají z rekonstrukce stávající stáje pro 13 prasníc. Náklady na tuto investici jsou vypočítány z normativů zemědělské výroby.

Tab. 8-16 Investiční náklady

Rekonstrukce stáje	249600
Nákup prasníc	24000
Celkem	273600

Zdroj: www.agronavigator.cz – zemědělská výroba v číslech

Na projekt lze využít dotaci z programu rozvoje venkova, z osy I, opatření I.1.1 Modernizace zemědělských podniků. V rámci tohoto opatření bude dotace poskytnuta do výše 50 % způsobilých výdajů na investice pořízené ostatními zemědělci ve znevýhodněných oblastech. Způsobilé výdaje, které zahrnují rekonstrukci stáje činí **249 600 Kč**. To znamená, že výše poskytnuté dotace může být až **124 800 Kč**.

Chov prasat

Náklady na krmivo vychází z reálné situace na farmě. Mezi vlastní krmiva patří sláma a jadrné krmivo (pšenice, triticales, ječmen). Nakoupená krmiva zastupují vícesložkové minerály a sója a část krmných směsí. Zbytek nákladových položek je převzat z normativů pro chov prasat. Do nákladové položky na vykrmené prase jsou započítány i náklady na chov prasnic.

Tab. 8-17 Provozní náklady chovu prasat

Nákladová položka	Celkové náklady na výkrm prasete [Kč/110 kg]
Krmiva (steliva) nakoupená	707
Krmiva (steliva) vlastní	815
Léčiva a desinfekční prostředky	106
Ostatní přímý materiál	17
Režijní náklady	317,43
Odpisy	142
Náklady pomocných činností	79
mzda,pojištění	330
Opravy a údržba	63
Náklady celkem	2576,43

Zdroj: interní zdroj podniku

Rostlinná výroba

Výnosy zemědělských plodin uvedené v tabulce jsou brány jako průměrné hodnoty za posledních pět let. Ceny produktů jsou uvedeny za rok 2007, za které farma dodávala komodity do výkupů. Pro zajištění krmení pro prasata si farma ponechá 19 t ječmene, 10 t pšenice a 65 t triticales. Zbytek obilovin je na prodej. Jedná se o 2,5 t triticales, 1 t ječmene, 30 t pšenice a 36 t řepky.

Tab. 8-18 Údaje o rostlinné výrobě

Rostlinná výroba	Výměra [ha]	Výnosy [t/ha]	Cena [Kč/t]	Tržby [Kč/ha]	Náklady [Kč/ha]	Zisk [Kč/ha]
řepka olejka	12	3	7650	22950	13833	9117
pšenice ozimá	10	4	4000	16000	11071	4929
ječmen ozimý	5	4	3200	12800	10345	2455
triticale	15	4,5	3150	14175	10212	3963

Zdroj: vlastní zpracování autora

Dotace jsou vzhledem k povaze zaměření farmy na chov prasat nižší než v předchozích variantách. Jsou tvořeny pouze přímými platbami na plochu SAPS a jejich dorovnáním Top-Up. Jednotlivé částky jsou uvedeny v tabulce 8-18.

Tab. 8-19 Dotace farmy

Dotace	Výměra [ha]	Částka [Kč/ha]	Celkem [Kč]
SAPS	42	2791	117222
Top-Up(plodiny pěstované na orné půdě)	42	1755	73710

Zdroj: vlastní zpracování autora

Hospodářský výsledek se opět snížil oproti minulým variantám. Lze říci, že ani navýšení a zintenzivnění chovu prasat nepřinese výsledný efekt jako u chovu koz. Je to dáno především malou výkupní cenou vepřového masa. I když se celková suma dotací snížila, vzhledem k nižšímu hospodářskému výsledku, tvoří stále zhruba třetinu příjmů po odečtení nákladů.

Tab. 8-20 Hospodářský výsledek chovu prasat

Činnost	Výnosy [Kč]	Náklady [Kč]	Hospodářský výsledek [Kč]
Chov prasat	802 230	569391	232839
Rostlinná výroba	406 475	257287	149188
Dotace			190932
Celkem	1 208 705	826 678	572 959

Zdroj: vlastní zpracování autora

Tab. 8-21 SWOT matice varianty 3

Silné stránky	Slabé stránky
Zajištěný odbyt jatečných prasat	Nízké výkupní ceny vepřového masa
Kvalita vepřového masa	Závislost příjmů pouze na chovu prasat a rostlinné výrobě
Prodej ze dvora	
Možnost regulace ceny na místní úrovni	
Příležitosti	Ohrožení
Možnost zvýšení ceny jatečných prasat	Riziko výskytu nemocí u zvířat
Zvýhodnění modernizace stájí pro prasata v rámci opatření I.1.1	

Zdroj: vlastní zpracování autora

Silnou stránkou je dostatek zákazníků, čímž má farma zajištěný odbyt veškeré produkce. Produkce kvalitního vepřového masa odbyt zvyšuje. Je zde možnost regulace ceny podle místních podmínek a podmínek farmáře.

Slabou stránkou je závislost na příjmech z chovu prasat a rostlinné produkce.

Příležitost spočívá v tom, že by se do budoucna měla zvednout výkupní cena jatečných prasat. V současné době příležitost poskytuje také Ministerstvo zemědělství, které zvýhodňuje farmáře, kteří chtějí rekonstruovat stáj pro prasata.

Ohrožení spočívá ve výskytu nemocí.

8.4 Posouzení ekonomické efektivity jednotlivých variant

Nejčastější metody pro zhodnocení efektivity investičních záměrů jsou:

- ❖ čistá současná hodnota (musí být kladná, jinak je investice neefektivní)
- ❖ metoda doby splacení (musí být kratší než je doba životnosti investice, jinak je investice neefektivní)
- ❖ vnitřní výnosové procento (musí být vyšší než je požadovaná výnosnost investice. Vnitřní výnosové procento odpovídá takové diskontní sazbě, při které je čistá současná hodnota investice nulová)

8.4.1 Metoda doby splacení

- je tradiční metodou hodnocení efektivnosti investičních variant (v praxi často používaná)
- jde o počet let, za který se kapitálový výdaj splatí peněžními příjmy z investice
- ta investice, která vykazuje kratší dobu úhrady je považována za příznivější

Čím je doba splacení kratší tím je investice výhodnější. Doba splacení musí být však kratší než je doba životnosti investice.

D_S [rok] se vypočte ze vztahu:

$$D_S = K/P$$

K – Kapitálový výdaj [Kč]

P – Roční očekávaný příjem z investice [Kč]

Tab. 8-22 Doba návratnosti varianty 1

varianta 1	Jednotky	Celkem
Kapitálový výdaj	[Kč]	1154500
Roční očekávaný příjem z investice	[Kč]	789298
Doba splacení	[roky]	1,46

Zdroj: vlastní zpracování autora

Při kapitálovém výdaji 1154500 Kč a ročním očekávaném příjmu z investice činí doba splacení 1,46 roku.

Tab. 8-23 Doba návratnosti varianty 2

varianta 2	Jednotky	Celkem
Kapitálový výdaj	[Kč]	2021300
Roční očekávaný příjem z investice	[Kč]	524865
Doba splacení	[roky]	3,85

Zdroj: vlastní zpracování autora

Tato varianta předpokládá investici ve výši přesahující 2 000 000 Kč s ročním příjmem 524 865 Kč. Kvůli nižším příjmům je doba, za kterou se investice splatí delší, a to 4 roky.

Tab. 8-24 Doba návratnosti varianty 3

varianta 3	Jednotky	Celkem
Kapitálový výdaj	[Kč]	273600
Roční očekávaný příjem z investice	[Kč]	232839
Doba splacení	[roky]	1,18

Zdroj: vlastní zpracování autora

Varianta 3 je investičně nejméně náročná a také tomu odpovídá doba splacení, která činí 1,18 roku.

8.4.2 Metoda vnitřního výnosového procenta

Je založena na koncepci SH. Vnitřní výnosová míra (IRR) je definována jako diskontní sazba, která vede k $NPV = 0$. To znamená, že k nalezení IRR pro investiční projekt, trvající T let, potřebujeme vyřešit následující rovnici:

Nevýhodou metody je, že poměry se na rozdíl od současných hodnot nemohou sčítat.

$$NPV = -C_0 + \frac{C_1}{1 + IRR} + \frac{C_2}{(1 + IRR)^2} + \dots + \frac{C_T}{(1 + IRR)^T} = 0$$

NPV – čistá současná hodnota

C – peněžní tok v daném období

T – počet let

Zvolená doba ekonomické životnosti projektu byla stanovena na 10 let s diskontní sazbou 6 %. Pro výpočet IRR byl použit softwarový program MS EXCEL.

Tab. 8-25 Metoda vnitřního výnosového procenta

C0	C1	C2	C3	...	C7	C8	C9	C10	IRR
-1154500	789298	789298	789298	789298	789298	789298	789298	789298	68%
-2021300	524865	524865	524865	524865	524865	524865	524865	524865	23%
-273600	232839	232839	232839	232839	232839	232839	232839	232839	85%

Zdroj: vlastní zpracování autora

Tabulka 8-25 udává předpokládanou výnosnost investice za 10 let. Při realizaci projektu pomocí úvěrování s diskontní mírou 6 % je 2. varianta nejméně vyhovující.

Nejvyšší hodnotu IRR vykazuje varianta č.3, avšak s daleko nižším obratem finančního toku než v 1. variantě.

8.4.3 Metoda čisté současné hodnoty

Čistá současná hodnota investice představuje rozdíl mezi současnou hodnotou očekávaných výnosů (Cash Flow) a náklady na investici.

Výhodou je, že respektuje faktor času a zohledňuje veškeré peněžní toky spojené s investicí. Jediná nevýhoda spočívá v tom, že velikost čisté současné hodnoty je silně ovlivněna zvolenou úrokovou mírou.

Použitý vzorec výpočtu:

$$\text{ČSH} = -\text{IN}_0 + \frac{\text{CF}_1}{(1+i)^1} + \frac{\text{CF}_2}{(1+i)^2} + \dots + \frac{\text{CF}_n}{(1+i)^n} = -\text{IN}_0 + \sum_{j=1}^n \frac{\text{CF}_j}{(1+i)^j}$$

ČSH – čistá současná hodnota

CF – peněžní tok v daném období

IN – investice

n – počet období

i – úroková míra

V programu MS Excel jsem zpracovala data potřebná pro výpočet čisté současné hodnoty. V tabulce 8-26 jsou vyznačeny čisté přínosy investice za zvolených 10 let ekonomické životnosti projektu. Všechny tři varianty vycházejí kladně. Nejnižší hodnotu vykazuje varianta 3, avšak dle IRR je hodnota varianty 85 %. Nejvyšší hodnotu má první varianta, při IRR 68 %.

Tab. 8-26 Metoda čisté současné hodnoty

C0	C1	C2	C3	...	C7	C8	C9	C10	CSH
-1154500	789298	789298	789298	789298	789298	789298	789298	789298	4 654 801,99
-2021300	524865	524865	524865	524865	524865	524865	524865	524865	1 841 752,09
-273600	232839	232839	232839	232839	232839	232839	232839	232839	1 440 115,31

Zdroj: vlastní zpracování autora

Na základě údajů získaných ze swot analýzy a ekonomického posouzení farmy, jsem jako možnost dalšího rozvoje navrhla variantu 1. Je zaměřena na zrušení chovu prasat a přeorientování se na chov koz s tržní produkcí mléka. Počítá se s produkcí 600 kg mléka za laktaci při realizační ceně 16 Kč/l. V této variantě jsou počáteční náklady na investici ve výši 1 154 500 Kč a ročních výnosech 789 298 Kč. Dle ekonomického posouzení byla tato možnost rozvoje hodnocena nejlépe.

Do budoucna se počítá se zvýšením dojivosti na 900 kg mléka za laktaci. Chov koz by se převedl na ekologický chov, čímž by se realizační cena mléka zvedla na 20 Kč/l mléka.

9 Závěr

Úkolem diplomové práce bylo analyzovat vybranou rodinnou farmu, zhodnotit její současnou pozici a vytvořit návrh možností rozvoje v souvislosti s rozvojem venkova podporovaným z fondů EU.

Po zpracování literární rešerše jsem vybrala, po komunikaci s majitelkou rodinné farmy, pro ní tři jediné přijatelné varianty dalšího rozvoje farmy. Tyto varianty jsem poté ekonomicky zhodnotila pomocí metod čisté současné hodnoty, vnitřního výnosového procenta a doby splacení. Všechny tři varianty byly počítány pro čtyřleté období při stanovené úrokové míře 6%.

Současná výrobní strategie je totiž zaměřená na chov prasat, který v současné době prochází hlubokou krizí. Navíc sama majitelka farmy není spokojená s dnešní užitkovostí jejího chovu. Následující varianty rozvoje vychází i z možností využití nabídky přeorientování se na chov koz, která byla farmě nabídnuta od místního zpracovatele kozího mléka.

První varianta „chov koz s tržní produkcí mléka“ počítá se zrušením chovu prasat a následnou rekonstrukcí stávajících stájí a výstavbou mléčnice s dojírnou. Tato varianta představuje finanční investice potřebné pro rekonstrukci a výstavbu a zároveň pro nákup základního stáda koz. Vzhledem k intenzivnějšímu zaměření chovu (112 koz) jsou předpokládané výnosy v rámci projektu v roční výši 789 298 Kč. A zároveň díky přijatelnější počáteční investici (1 154 500 Kč) jsou výsledné hodnoty ČSH (**4 654 801,99 Kč**) a IRR (**68%**) pozitivní pro přijatelnost této varianty dalšího rozvoje farmy.

Druhá možnost spočívá v zachování chovu prasat při stejné kapacitě a užitkovosti a zavedení chovu koz o počtu 60 kusů. Současný stav stájí pro prasata vyžaduje nutnou rekonstrukci. Další nezbytností je výstavba nové stáje pro kozy spolu s mléčnicí a dojírnou a zároveň pořízení základního stáda koz. Roční výnosy 524 865 Kč při celkové finanční investici přesahující 2 000 000 Kč se ukázaly jako nejméně vhodná možnost pro rozvoj farmy, což vyjadřují hodnoty ČSH (**1 841 752,09 Kč**) a IRR (**23 %**).

Poslední varianta předpokládá zachování chovu prasat a jeho následným rozšířením z devíti prasnic na třináct. To obnáší určité finanční investice ve výši 273 600 Kč, díky které by se měla zvýšit kapacita stáje a zároveň užitkovost chovu. Roční výnosy se předpokládají ve výši 232 839 Kč. Dle ČSH (**1 440 115,31 Kč**) a IRR (**85 %**) můžeme projekt posoudit jako přijatelný pro možnost rozvoje.

Na všechny tři projekty je možné získat dotace z Programu rozvoje venkova, OSA I, opatření I.1.1 Modernizace zemědělských podniků. Jedná se až o 50 % přijatelných výdajů na rekonstrukci a výstavbu hospodářských budov. Tato možnost může hrát také důležitou roli v rozhodovacím procesu o dalším rozvoji farmy.

Vzhledem ke stávající situaci v chovu prasat a nejisté budoucnosti tohoto odvětví, se zdá být velice perspektivní varianta chovu koz a úplné zrušení chovu prasat. Pozitivní je také možnost dalšího rozvoje chovu vzhledem k nevyužitým prostorám stáje pro skot a vlastnictvím orné půdy.

10. Summary

The target of my diploma work was to analyze the chosen family farm, to evaluate their present situation and to suggest proposal of different possibilities of their development with connection of development of czech country supported by Funds of European Union.

In the first part of my diploma work I made up a research of available literature sources and consultation with the owner of a family farm. On the basis of my research there were worked up three variants of next development of the farm. Each variant was evaluated by three economic methods. It is a Method of pure present value, inner yield percentage and the period of paying off.

At the moment, the farm is aimed at breeding pigs which is going through a deep crisis. What is more the owner is not satisfied with the efficiency of her farming. The next variants of the development are coming up from possibility of change from pig`s farm to goat`s farm.

The first variant of farming goats with market milk production counts with dissolution of breeding pigs and next reconstruction of stables and building up a farm dairy and new parklour. This variant represents financial investment needed for reconstruction and construction and also for purchase of a new basic flock.

Second variant consist in keeping a breed of pigs with the same capacity and usage and new implementation of a breed of goats in a size of 60 pieces. The present state of stables needs necessary reconstruction. Next step would be building up a new stable for goats, farm dairy what is more a new parklour and also purchase of a new basic flock.

The last variant consist with keeping a breed of pigs and their extending from 9 pigs to 13 pieces. It amounts with certain financial investemt which are lower than the previous one. Even the expected yields are not expected to be very high.

For all three variants is possible to get the grant from Program of the country development, Osa I, provision I. 1.1 Modernizing of agricultural companies. This is a question of 50 % acceptable expenses for reconstruction and building up new farm buildings. This possibility can play an important role in making decision process in next development of the farm.

With regard to current situation in breeding pigs and uncertain future of this segment, it looks very perspective variant of breeding goats and total dissolution of breeding pigs.

11. Seznam literatury

Použitá literatura:

- (1) Bečvářová, V. Zemědělská politika. 1. vyd. Brno: ediční středisko MZLU, 2001. 120 s. ISBN 80-7157-514-3
- (2) Brožura Mze. EAFRD 2007 - 2013
- (3) Curtissová, J., Bavorová, M., Ladislav J., Nedonos, T., Kubát, J. Struktura, řízení a sociálně-ekonomické vztahy podniků v českém zemědělství. 2006. 166s. ISBN: 3-938584-114
- (4) Grunwald, R. Analýza finanční důvěryhodnosti podniku. 1. vyd. Praha: Ekopress. 2001. 76 s. ISBN 80-86119-47-5
- (4) Hrabánková, M. Strukturální fondy. 1. vyd. Praha: Mze ČR, 1999. 52 s. ISBN 80-7105-182-9
- (5) Hrabánková M., Brandová, K. Podpory rozvoje venkova z EAGGF podle nařízení Rady 1257/1999 ES. 1. vyd. Praha: Mze ČR. 2001. 50 s. ISBN 80-7105-222-1
- (6) Horáková, H. Strategický marketing. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 152 s. ISBN 80-7169-996-9
- (7) Horská, H., Spěšná, D., Drlík, J., & Koutný, R. Lidské zdroje v zemědělství. Výstup č. 3 "Sociální funkce zemědělských podniků ve venkovské prostoru", Tematický úkol MZe č. 4215, VUZE Praha. 2003
- (8) Hron, J., Tichá, L. Strategické řízení. 1. vyd. Praha: ČZU. 2007. 238 s. ISBN 978-80-213-0922-7
- (9) Informační bulletin AFTERCARE pro začínající podnikatele - Informační servis v rámci projektu Podnikání bez překážek. Rozvojové partnerství Merkur. říjen 2007
- (10) Kvalitní životní prostředí. Jak k němu přispívá EU. Lucemburk: Edice Evropa v pohybu. 2006. 22 s. ISBN 92-79-00371-2
- (11) Měsíčník EU aktualit. č. 45. červen
- (12) Operační program "Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství". Praha: Mze ČR. 2004.
- (13) Papež, J. Modrá šance pro venkov. Venkov – šance pro všechny. Praha: Hlavní kancelář ODS. č. 8/2004. 23 s.

- (14) Pělucha, M. Rozvoj venkova v programovacím období 2007–2013 v kontextu reformem SZP EU. 1. vyd. Praha: Ureas – institut pro strukturální politiku, o. p. s.. 2006. 162 s. ISBN 80-86684-42-3
- (15) Podpora zemědělství v rozšířené Evropě. Praha: Mze ČR. 2003. 64 s. ISBN 80-7084-293-8
- (16) Programy pomoci Evropských společenství Phare, ISPA SAPARD. 1. vyd. Praha: M financí ČR - Centrum pro zahraniční pomoc v Ústavu mezinárodních vztahů. 2001. ISBN 80-86506-15-0
- (17) Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. Praha: Mze ČR, VÚZE Praha. 2007.
- (18) Vilamová, Š. Čerpáme finanční zdroje z Evropské unie. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 2005. 200 s. ISBN 80-247-1194-X
- (19) Zákon č. 42/1992 o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků
v družstvech.
- (20) Zelená zpráva o stavu zemědělství za rok 2005. Praha: VÚZE. 2006. ISBN 80-7084-560-0

Internetové stránky:

- (21) <http://www.agronavigator.cz>
- (22) <http://www.businessinfo.cz>
- (23) <http://www.ecns.cz/>
- (24) <http://www.cpkp.cz>
- (25) <http://www.czech.cz>
- (26) <http://www.czso.cz>
- (27) <http://www.edotace.cz>
- (28) <http://www.EnviWeb.cz>
- (29) <http://www.euractiv.cz>
- (30) <http://www.farmy.cz>
- (31) <http://www.mmr.cz>
- (32) <http://www.mze.cz>
- (33) <http://paxelis.blogspot.com/>

- (34) <http://portal.mpsv.cz/>
- (35) <http://www.strukturalni-fondy.cz>
- (36) <http://www.szif.cz>
- (37) <http://www.zscr.cz>

12. Seznam příloh

Příloha 1: Finanční prostředky – Kohezní fond, OP Zemědělství a HRDP

Příloha 2: Příloha 2: Program rozvoje venkova

Příloha 3: Příloha 3: Opatření aplikovaná z hlediska dosažení programových cílů

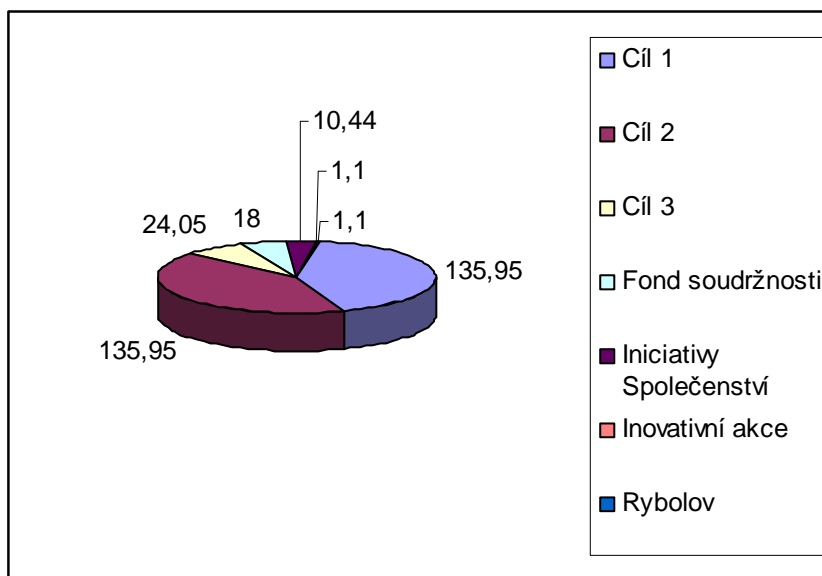
Příloha 4: Charakteristika a cíle jednotlivých opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA I.

Příloha 5: Charakteristika a cíle opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA II.

Příloha 6: Charakteristika a cíle opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA III.

Příloha 7: Charakteristika a cíle opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA IV.

Příloha 1: Finanční prostředky – Kohezní fond, OP Zemědělství a HRDP

Obrázek 1: Celková alokace EU na strukturální fondy a Kohezní fond na období 2004-2006 (mil. Euro)

Zdroj: Průvodce fondy Evropské unie, MMR, 2004 – vlastní úprava

Tabulka 1: Alokace finančních prostředků pro OP Zemědělství

	z EAGGF	z FIG
Priorita I – Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnímu hospodářství	97,48 mil. €	0 mil. €
Priorita II – Rozvoj venkova, rybářství a odborné zvládání	66,43 mil. €	6,95 mil. €
Priorita III – Technická pomoc	2,73 mil. €	0,29 mil. €

Zdroj: Průvodce fondy Evropské unie, MMR, 2004 – vlastní úprava

Tabulka 2: Procentní podíly jednotlivých priorit OP Zemědělství

Priorita I	60.3 %
Priorita II	38.1 %
Priorita III	1.6 %
Celkem	100.0 %

Zdroj: Průvodce fondy EU, MMR, 2004 – vlastní úprava

Tabulka 3: Celkové vyplacené finanční prostředky v rámci programu HRDP v období 2004-2006

HRDP	Vyplaceno v období 2004-2006
	Celkem v EUR
PUZČ	1009290
LFA	280289015
AEO	210723947
Lesnictví	3578496
ZSV	2132833
Technická pomoc	
Celkem opatření HRDP	497733581
Projekty programu SAPARD	8057995
Celkem program HRDP	505791576

Zdroj: IS SZIF (k 31.12.2006)

Příloha 2: Program rozvoje venkova

Tabulka 1: Procentní rozdělení prostředků do jednotlivých os z evropských a národních zdrojů

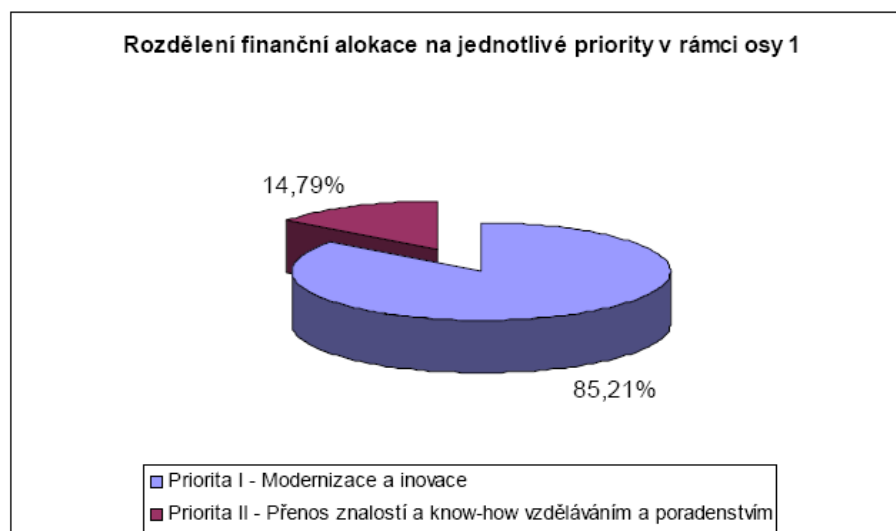
Osa I	22,39 %
Osa II	55,20 %
Osa III	16,93 %
Osa IV	5,00 %
Technická pomoc	0,48 %.

Zdroj: PRV 2007 – 2013, Mze – vlastní úprava

Tab. č. 2 Rámcová návaznost současných programů a os PRV

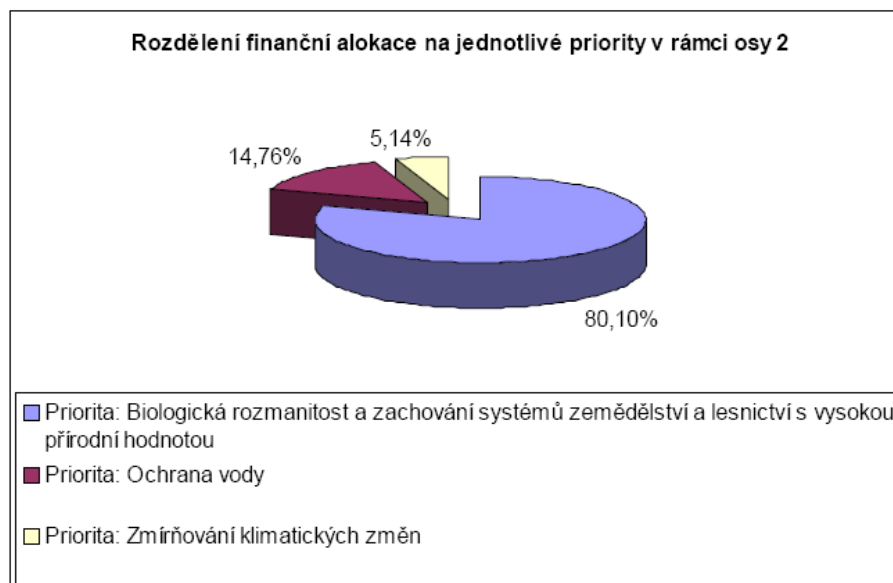
OP RVMZ	OSA I.
HRDP	OSA II.
SROP (část)	OSA III.
Podopatření LEADER + a LEADER CR	OSA IV.

Zdroj: Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU – vlastní úprava

Obrázek 1: Finanční alokace osy 1

Zdroj: PRV 2007-2013, Mze

Obrázek 2: Finanční alokace osy 2

Zdroj: PRV 2007-2013, Mze

Obrázek 3: finanční alokace osy 3

Zdroj: PRV 2007-2013, Mze

Příloha 3: Opatření aplikovaná z hlediska dosažení programových cílů

Pro osu I byla stanovena tato opatření:

- I.1.1. Modernizace zemědělských podniků
- I.1.2. Investice do lesů
- I.1.3. Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům
- I.1.4. Pozemkové úpravy
- I.2.1. Seskupení producentů
- I.3.1. Další odborné vzdělávání a informační činnost
- I.3.2. Zahájení činnosti mladých zemědělců
- I.3.3. Předčasné ukončení zemědělské činnosti
- I.3.4. Využívání poradenských služeb

Pro osu II byla stanovena tato opatření:

- II.1.1. Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)
- II.1.2. Platby v rámci oblastí Natura 2000 a rámcová směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)
- II.1.3. Agroenvironmentální opatření
- II.2.1. Zalesňování zemědělské půdy
- II.2.2. Platby v rámci Natura 2000 v lesích
- II. 2.3 Lesnicko-environmentální platby
- II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

Opatření pro osu III

- III.1.1. Diverzifikace činností nezemědělské povahy
- III.1.2. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje
- III.1.3. Podpora cestovního ruchu
- III.2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby
- III.2.2. Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova
- III.3.1. Vzdělávání a informace

Opatření pro osu IV – Leader

IV.1. Místní akční skupina

IV.2. Realizace místní rozvojové strategie

IV.3. Realizace projektů spolupráce

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. Praha: Mze ČR, VÚZE Praha. 2007.

Příloha 4: Charakteristika a cíle jednotlivých opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA I.

Opatření I.1.2 Investice do lesů

Charakteristika opatření

Podpora bude směřovat ke zlepšení lesnické techniky, která v současné době nesplňuje požadavky moderních technologií a nejsou tak splněny předpoklady pro konkurenceschopné hospodaření. Konkrétně se jedná o pořízení strojů a zařízení pro budování a údržbu lesních cest, stezek a chodníků, meliorací, hrazení bystřin, retenčních nádrží, zařízení pro turistiku a strojů a zařízení sloužících pro obnovu a výchovu lesních porostů a prvotní zpracování dříví ekologickými technologiemi. Také přispěje k vytváření a udržení stávajících malých provozů, které s sebou přinesou vytvoření pracovních míst pro nekvalifikované i kvalifikované pracovníky ve venkovských oblastech a zvýšení podílu lokálního zpracování dřevní suroviny (dojde ke zkvalitnění technického vybavení pro finalizaci a pro tržní zhodnocení produktu v lesním hospodářství). Zkvalitnění lesnické infrastruktury podpoří racionalizaci a ekologizaci v lesním hospodářství. Doba pro zachování účelu podpory činí 5 let.

Cíle opatření

Zvýšení diverzifikace a rozšíření tržních příležitostí.

Zlepšení zpracování a marketingu surovin.

Zlepšení infrastruktury.

Využívání tržních příležitostí díky inovacím.

Restrukturalizace a rozvoj technického potenciálu a podpora inovačních procesů.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Vymezení podporovaných oblastí

Projekt je realizován na území České republiky, mimo území hl.města Prahy.

Podmínky poskytnutí podpory

- Projekt je v souladu s příslušnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU,
- projekt obsahuje souhlasné stanovisko Ministerstva životního prostředí, a to v případě podpory:
 - výstavby lesních cest,
 - výstavby, modernizace, rekonstrukce a celkové opravy za řízení upravujících vodní režim v lesích.
- v případě technického vybavení provozoven se podpora neposkytuje podnikům v nesnázích.

Opatření I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Charakteristika opatření

Podpora je zaměřena na hmotné a nehmotné investice, které se týkají zpracování, a/nebo uvádění na trh, a/nebo vývoje nových produktů, procesů a technologií. Investice zlepšují celkovou výkonnost podniku a přispívají ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělskopotravinářského odvětví.

Za účelem zajištění konkurenceschopného a perspektivního zemědělskopotravinářského odvětví jako celku, resp. řešení otázek rozvoje venkova, nebude Česká republika omezovat zaměření opatření na vybrané sektory.

Pokud jde o investici prováděnou za účelem splnění standardů ES, může být podpora poskytnuta pouze na investice, které provádějí drobné podniky za účelem splnění nově zavedených standardů ES. V takovém případě lze pro splnění uvedených standardů poskytnout odklad v délce nejvýše 36 měsíců ode dne, kdy se standard stane pro podnik závazným. Doba pro zachování účelu podpory činí 5 let.

Cíle opatření

Zlepšení zpracování a marketingu surovin a výrobků (popř. produktů).

Využívání tržních příležitostí díky inovacím.

Restrukturalizace a rozvoj technického potenciálu a podpora inovačních procesů.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Vymezení podporovaných oblastí

Projekt je realizován na území České republiky, mimo území hl.města Prahy.

Podmínky poskytnutí podpory

- Projekt je v souladu s příslušnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU, zejména jsou vyloučeny akce, které lze podpořit dle Nařízení Rady (ES) č . 1782/2003 a dle přílohy I nařízení Komise (ES) č . 1974/2006,
- soulad s normami Společenství použitelnými pro dotyčné investice,
- provádět investice za účelem dodržování nově zavedených norem Společenství mohou pouze mikropodniky a odklad k této normě lze poskytnout v délce nejvýše 36 měsíců ode dne, kdy se norma stane pro podnik závaznou.

Opatření I.1.4 Pozemkové úpravy

Charakteristika opatření

Při provádění pozemkových úprav dochází k racionálnímu prostorovému uspořádání pozemků všech vlastníků půdy v daném katastrálním území a podle potřeby také k reálnému vytyčení těchto pozemků v terénu. Nedílnou součástí pozemkových úprav je i realizace tzv. „plánu společných zařízení“. Doba pro zachování účelu podpory činí 5 let (netýká se geodetických projektů).

Cíle opatření

Zlepšení infrastruktury včetně zajištění přístupnosti pozemků.

Restrukturalizace pozemků a rozvoj půdního potenciálu.

Vývoj rozsahu realizovaných KPÚ.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Zlepšení životního prostředí a krajiny.

Vymezení podporovaných oblastí

Projekt je realizován na území České republiky, mimo území hl.města Prahy.

Podmínky poskytnutí podpory

- Projekt je v souladu s příslušnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU,
- rozsah geodetických prací musí být v souladu s potřebami vytvoření návrhu pozemkových úprav,
- vytyčování nově navržených pozemků musí být provedeno na základě schváleného návrhu pozemkových úprav,
- realizace společných zařízení musí být v souladu se schválenými návrhy pozemkových úprav, společná zařízení zahrnují územní systém ekologické stability (ÚSES), opatření zajišťující zpřístupnění pozemků , protierozní opatření pro ochranu půdního fondu, opatření sloužící k neškodnému odvedení povrchových vod a prevenci před povodněmi,
- vyměřování pozemků na základě § 21 a) zákona č . 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů musí být provedeno na základě požadavků vlastníků .

Opatření I.2.1 Seskupení producentů

Charakteristika opatření

Podpora se poskytuje na zakládání a činnost organizací výrobců, zejména na následující činnosti:

- Přizpůsobení produkce členů seskupení požadavkům trhu,
- společné uvádění zboží na trh, včetně jeho přípravy k prodeji, centralizace prodeje a dodávky odběratelům,
- stanovení společných pravidel pro informace o produkci.

Cíle opatření

Zajištění žádané úrovně odbytových uskupení v nových členských státech.

Podpora nových členských států v oblasti přizpůsobení se evropskému trhu.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Vymezení podporovaných oblastí

Opatření se realizuje na území České republiky.

Podmínky poskytnutí podpory

- Podporovaná činnost je v souladu s příslušnou právní úpravou,
- pro financování může být použit pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU, zejména jsou vyloučeny akce, které lze podpořit dle Nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 a dle přílohy I nařízení Komise (ES) č. 1974/2006 založení seskupení producentů v období 2007 - 2013,
- seskupení producentů zajišťuje odbyt nezpracovaných zemědělských komodit,
- všichni členové seskupení producentů jsou fyzickými nebo právníckými osobami, které produkují výrobky spadající do nezpracovaných zemědělských komodit.

Opatření I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost

Charakteristika opatření

Opatření má průřezový charakter a kromě osy I bude využíváno také v rámci témat osy II. Podpora je cílena na vzdělávací projekty zaměřené na získávání, prohlubování a inovaci znalostí a dovedností a šíření informací k jednotlivým opatřením EAFRD a k cílům Společné zemědělské politiky a to především v oblasti:

- zákonných požadavků na hospodaření vztahujících se k nárokům na přímé platby (crosscompliance),
- osvětové činnosti k zavádění nových výrob, výrobních metod a technologií, které jsou slučitelné s trvale udržitelným rozvojem,
- zvyšování efektivnosti hospodaření subjektů působících v resortu,
- možností diverzifikace činnosti zemědělských podniků v rámci priorit osy I a II,
- zachování a údržby krajiny a ochrany životního prostředí, řešení problémů souvisejících s erozí půdy, znečišťováním vod, snižování energetické zátěže, zvyšování biodiverzity a rozmanitosti krajiny, oblastmi NATURA 2000, nitrátově a jinak zranitelnými oblastmi
- potravinářství,
- lesnického a lesnicko-environmentálního hospodaření.

Cíle opatření

Zajištění vzdělávání a znalostí v technické i ekonomické oblasti.

Rozvoj znalostí a zvýšení lidského potenciálu.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Vymezení podporovaných oblastí

Podporovány jsou vzdělávací akce, které jsou realizovány na území České republiky.

Podmínky poskytnutí podpory

- Projekt je v souladu s příslušnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU,
- podporovaný projekt nezahrnuje výuku organizovanou v rámci školské vzdělávací soustavy.

Opatření I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Charakteristika opatření

Podpora je zaměřena na stimulaci zahájení podnikání mladých zemědělců. Doba pro zachování účelu podpory činí 5 let. Podpora se poskytuje na základě podnikatelského záměru, jehož posouzení provádí akreditovaná platební agentura - SZIF.

Opatření I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti

Charakteristika opatření

Opatření motivuje starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a vytvořit tak prostor pro nástup mladších zemědělců, což může přispět k posílení ekonomické a sociální dimenze trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova.

Cíle opatření

Dosažení podstatných strukturálních změn v rámci sektoru zemědělství.

Rozvoj znalostí a zvýšení lidského potenciálu.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Vymezení podporovaných oblastí

Opatření je realizováno na území České republiky, mimo území hl. města Prahy.

Podmínky poskytnutí podpory

- Projekt je v souladu s příslušnou právní úpravou,

- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU,
- žadatel předloží podnikatelský záměr na rozvoj své zemědělské činnosti, ve kterém bude uvedeno minimálně :
 1. Popis plánovaného rozvoje zemědělské činnosti
 - zaměření činnosti (předmět podnikání, hlavní podnikatelské aktivity a jejich struktura)
 - současná ekonomicko-finanční situace žadatele
 - místo podnikání
 - popis produktů a zajištění marketingu
 2. Rozpočet podnikatelského záměru, včetně finančního plánu
 3. Plán investic (zaměření a rozsah investic, harmonogram pořízení, případně uvažovaný leasing a doba splatnosti)
 4. Časový harmonogram podnikatelského záměru
 5. Personální zajištění (počet vytvářených pracovních míst, způsob řízení firmy apod.) a odborná způsobilost žadatele
 6. Informace, zda podnikatelský záměr navazuje na podporu z opatření I.3.3.

žadatel splňuje odbornou způsobilost. V případě potřeby může být poskytnuta lhůta maximálně 36 měsíců od schválení podpory ke splnění podmínky odborné způsobilosti, pokud je toto uvedeno v podnikatelském záměru

Opatření I.3.4 Využívání poradenských služeb

Charakteristika opatření

Opatření má průřezový charakter a kromě osy I bude využíváno také v rámci témat osy II. Předmětem podpory je:

- finanční podpora pro zemědělce ke krytí nákladů při využívání služeb zemědělského poradenského systému, který bude zemědělcům poskytovat poradenské služby ke zvyšování manažerských schopností pro zvyšování výkonnosti jejich hospodaření a dodržování zásad společné zemědělské politiky, zejména cross-compliance a správné zemědělské praxe, nejméně v rozsahu povinných norem Společenství v oblasti životního prostředí, ochrany přírody a údržby krajiny, zdraví lidí, zvířat a rostlin a potravinové bezpečnosti a norem bezpečnosti práce. Finanční podpora bude dále sloužit k podpoře šetrného způsobu hospodaření v souvislosti např. s agro-environmentálními opatřeními,

- finanční podpora vlastníkům lesa, nájemcům lesa a podnikatelským subjektům v lesním hospodářství pro poradenství v okruzích platné legislativy včetně příslušnosti orgánů státní správy a procesních lhůt (ochrana životního prostředí, pracovně právní vztahy, bezpečnost práce aj.), norem příslušného certifikačního systému, managementu a marketingu, logistiky, nových technologií. Finanční podpora bude dále sloužit k podpoře šetrného způsobu hospodaření v lesích v souvislosti např. s lesnicko-environmentálními opatřeními.

Cíle opatření

Zlepšení trvale udržitelného managementu podniku.

Zlepšení a usnadnění managementu a zlepšení výkonu díky dalšímu rozvoji lidského potenciálu.

Rozvoj znalostí a zvýšení lidského potenciálu.

Zvýšení konkurenceschopnosti.

Vymezení podporovaných oblastí

Poradenská služba je realizována na území České republiky (mimo území hl. města Prahy).

Podmínky poskytnutí podpory

- Poradenská služba je v souladu s příslušnou právní úpravou,
- pro každou schválenou žádost se může použít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU,
- poradenské služby se týkají zákonných požadavků uvedených v nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 a odpovídají vodítkům VI/185/250/04 v platném znění.

Osa I navazuje na předchozí OP a je zaměřena na podporu konkureční schopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Finanční alokace na osu I činí 22,39 % celkových prostředků EZFRV.

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. Praha: Mze ČR, VÚZE Praha. 2007.

Příloha 5: Charakteristika a cíle opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA II.

Opatření II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)

Charakteristika opatření

Toto opatření je zaměřeno na podporu zemědělců hospodařících v oblastech s méně příznivými podmínkami s cílem zachovat venkovskou krajinu, podpořit systémy šetrné k životnímu prostředí, přispět ke stabilizaci venkovského obyvatelstva v těchto oblastech a pomoci zajistit pro zemědělce odpovídající úroveň příjmů.

Cíle opatření

Prispět k zemědělskému využívání půdy ve znevýhodněných oblastech.

Trvale udržitelné využití zemědělské půdy.

Zlepšení životního prostředí a krajiny.

Podmínky poskytnutí podpory

Žadatel o podporu musí splňovat následující podmínky:

- Musí hospodařit nejméně na 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost v méně příznivých oblastech (LFA).
- Musí vstoupit do opatření minimálně s 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost.
- Musí se zavázat, že bude provozovat zemědělskou činnost nejméně po dobu 5 kalendářních let následujících po roce, za který mu bude poprvé poskytnuta platba, a to nejméně v rozsahu minimální výměry v LFA pro vstup do opatření.
- V oblastech S x může o poskytnutí platby požádat pouze ten žadatel, kterému byl poskytnut vyrovnávací příspěvek v programovém období 2004 - 2006.

Opatření II.1.2.1. Platby v rámci NATURA 2000 na zemědělské půdě

Charakteristika podopatření

Toto podopatření je zaměřeno na podporu zemědělců hospodařících v oblastech Natura 2000 (oblasti vyhlášené dle směrnice Rady 79/409/EHS a oblasti vyhlášené dle směrnice Rady 92/43/EHS) a současně v 1. zónách NP a CHKO, s cílem přispět k zachování venkovské krajiny, podpořit systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí a pomoci zajistit pro zemědělce odpovídající úroveň příjmů.

Cíle podopatření

Ochrana biodiverzity, zejména :

1. populací ptactva
2. ZPF s vysokou přírodní hodnotou
3. druhové skladby porostů

Trvale udržitelné využívání zemědělské půdy a ochrana ostatních přírodních zdrojů (zejména vodních zdrojů).

Vymezení podporovaných oblastí

Podpory se poskytují na celém území České republiky v oblastech vymezených jako Natura 2000 a současně se nacházejících v 1. zónách NP a CHKO.

Podmínky poskytnutí podpory

Žadatel o podporu musí splňovat následující podmínky:

- Musí hospodařit nejméně na 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost v oblasti území Natura 2000 v 1. zónách NP a CHKO.
- Musí vstoupit do podopatření minimálně s 1 ha zemědělské půdy s kulturou travní porost.
- Musí se zavázat, že bude provozovat zemědělskou činnost nejméně po dobu 5 kalendářních let následujících po roce, za který mu bude poprvé poskytnuta platba, a to nejméně v rozsahu minimální výměry pro vstup do podopatření.

Opatření II.1.3.2. Podopatření ošetřování travních porostů

Cíl podopatření

Cílem podopatření je podpořit a zachovat příznivou extenzifikaci na travních porostech využívaných pro zemědělskou produkci v rámci celého zemědělského podniku, které jsou ohroženy jak růstem intenzity hospodaření, tak degradací v důsledku opuštění hospodaření. Současně je cílem zajistit údržbu kulturní krajiny zejména pasterním chovem zvířat a také podporu biologické různorodosti na cenných stanovištích. Titul ptačí lokality na travních porostech – hnízdiště bahňáků, popřípadě hnízdiště chřástala polního v rámci tohoto podopatření má za cíl udržet a zvýšit populaci těchto ptačích druhů vytvořením vhodných hnízdních podmínek a dalších podmínek nezbytných pro existenci těchto cenných druhů.

Podmínky poskytnutí podpory

- Žadatel může žádat o podporu v případě , že intenzita chovu býložravců dosahuje nejméně 0,2 DJ/ha travního porostu, nejvýše však 1,5 DJ/ha zemědělské půdy. Tuto intenzitu je žadatel povinen splňovat ke stanovenému dni v příslušném kalendářním roce pětiletého období. V případě , že žadatel bude mít zařazeny výlučně tituly B.4, B.5 nebo B.6, nemusí dodržet výše uvedenou intenzitu chovu.
- Žadatel je povinen veškeré jím obhospodařované travní porosty s výjimkou půdních bloků /dílů, na nichž je uplatňován některý z programů Ministerstva životního prostředí nebo jsou zařazeny v rámci titulu zatravňování orné půdy, zařadit do tohoto podopatření a zvolit příslušný management. Nevyhovuje-li z hlediska ochrany přírody a krajiny žádný z managementů danému půdnímu bloku/dílu, je možno tento půdní blok/díl na doporučení OOP do podopatření nezařazovat.
- Žadatel nepoužívá k hnojení upravené kaly a neaplikuje odpadní vody.

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. Praha: Mze ČR, VÚZE Praha. 2007.

Příloha 6: Charakteristika a cíle opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA III.

Opatření III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy

Charakteristika opatření

Podpora je zaměřená na diverzifikaci činností zemědělských subjektů směrem k nezemědělským činnostem zejména z oblasti odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ): CB 14 (Těžba a úprava ostatních nerostných surovin), D (Zpracovatelský průmysl), F (Stavebnictví), G (Obchod;opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost, s výjimkou oddílu 51) (např .: truhlářství, tesařství, kovářství, výroba keramiky, pletení košíků , sklářská výroba, rukodělné činnosti a dále zednické práce, zámečnictví, čalounictví, opravy strojů a zařízení, maloobchod apod.).

Dále je podpora zaměřena na výstavbu decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie s cílem energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % energie z obnovitelných zdrojů . Přednostně je podporováno využití existujících budov a ploch a prosazování inovačních přístupů .

Cíle opatření

Různorodost zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, rozvoj nezemědělské produkce a podpora zaměstnanosti.

Různorodost venkovské ekonomiky.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

Vymezení podporovaných území

Projekt může být realizován v obci do 2000 obyvatel na území České republiky. V případě zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie lze projekt realizovat na území celé ČR kromě hlavního města Prahy.

Podmínky poskytnutí podpory

- Podpora se poskytne na základě předloženého projektu v souladu s platnou právní úpravou,
- pro schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie,

- projekt byl posouzen z hlediska vlivu na životní prostředí (pokud tak vyžaduje zákon č. 100/2001 Sb.),
- projekt musí být v souladu s podmínkami nařízení Komise 70/2001 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na státní podpory malým a středním podnikům
- projekt se nevztahuje na činnosti související s produkcí, zpracováním nebo uváděním na trh produktů uvedených v příloze I. Smlouvy o založení ES.

Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje

Charakteristika opatření

Podpora je zaměřená na zvýšení stability venkova prostřednictvím zakládání a rozvoje mikropodniků s cílem vytváření pracovních míst a rozvoje bohaté hospodářské struktury nezemědělských aktivit. Oblastí podpory je zejména drobná výroba a řemesla (např. : truhlářství, tesařství, kovářství, výroba keramiky, pletení košíků , sklářská výroba, rukodělné práce, zednické práce, zámečnictví, čalounictví apod.), služby pro hospodářství (např. opravy strojů a zařízení) a maloobchod. Dále je podpora zaměřena na výstavbu decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie s cílem energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % energie z obnovitelných zdrojů . Přednostně je podporováno využití existujících budov a ploch a prosazování inovačních. Opatření není určeno pro podporu cestovního ruchu.

Cíle a opatření

Různorodost zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, rozvoj nezemědělské produkce a podpora zaměstnanosti.

Různorodost venkovské ekonomiky.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit

Vymezení podporovaných území

Projekt může být realizován v obci do 2000 obyvatel na území České republiky. V případě zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie lze projekt realizovat na území celé ČR kromě hlavního města Prahy.

Podmínky poskytnutí podpory

- Podpora se poskytne na základě předloženého projektu v souladu s platnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie,
- projekt byl posouzen z hlediska vlivu na životní prostředí (pokud tak vyžaduje zákon č .100/2001 Sb.),
- projekt musí být v souladu s podmínkami nařízení Komise 1628/2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na vnitrostátní regionální investiční podporu,
- projekt se nevztahuje na činnosti související s produkcí, zpracováním nebo uváděním na trh produktů uvedených v příloze I. Smlouvy o založení ES.

Opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu

Cíle opatření

Různorodost zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, rozvoj nezemědělské produkce a podpora zaměstnanosti.

Různorodost venkovské ekonomiky

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

Charakteristika opatření

Podpora je určena na vybudování rekreační infrastruktury a rekreačních zařízení. Podporováno bude také zajištění služeb pro pěší turistiku, vodáctví a lyžování (s výjimkou vleků a lanovek), budování a značení pěších tras, vinařských stezek (tj, sítí místních nebo regionálních tras seznamující návštěvníky s historií vinařství a současným stavem výsadby révy vinné ve venkovských oblastech, zejména Jižní Moravy. Na zastaveních jsou umístěny informační panely, např . upozorňující na místní vinohradnické zajímavosti) odpočinkových míst, hippostezek a nákupu a výsadby doprovodné zeleně .

Vymezení podporovaných území

Projekt může být realizován v obci do 2000 obyvatel na území České republiky.

Podmínky poskytnutí podpory

- Podpora se poskytne na základě předloženého projektu v souladu s platnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie,
- projekt byl posouzen z hlediska vlivu na životní prostředí (pokud tak vyžaduje zákon č. 100/2001 Sb.),
- nejedná se o ekonomickou aktivitu,
- rekreační zařízení (koupaliště a plovárny pro veřejné využití, vč . odpovídajícího zázemí, hřiště, jízdárny a jiná rekreační zařízení) budou průkazně přístupná veřejnosti.

Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova **Charakteristika opatření**

Podpora je určena na vypracování studií obnovy a využití kulturního dědictví (kulturních památek, památkových rezervací, památkových zón, kulturních prvků vesnic a krajiny, památek místního významu, historických parků , zahrad, alejí a skupin stromů), dále zpracování programů regenerace památkově chráněných území a plánů péče o krajinné památkové zóny. Podporovány budou rovněž investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využitím kulturního dědictví, jako například kulturních památek, památkově významných území, kulturních prvků vesnic a venkovské krajiny, včetně historických parků , historických zahrad a alejí. Dále bude podporováno budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu.

Z EFRR budou řešeny památky UNESCO, národní kulturní památky nebo kulturní památky využívaných pro účely služeb cestovního ruchu - ubytování, kongresové využití, velká muzea.

Cíle opatření

Rozvoj investic zajišťující vyšší atraktivitu venkovských oblastí.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

Vymezení podporovaných území

Projekt může být realizován v obci do 500 obyvatel na území České republiky.

Podmínky poskytnutí podpory

- Podpora se poskytne na základě předloženého projektu v souladu s platnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie,
- projekt týkající se kulturní památky je v souladu s odborným stanoviskem Národního památkového ústavu,

v případě zpracování studií, programů , soupisů , map, plánů péče a geodetických prací nemůže být žadatelem sám zpracovatel

Opatření III.3.1 Vzdělávání a informace

Charakteristika opatření

Podpora je určena na vzdělávání a informování hospodářských subjektů , které působí nebo hodlají působit na venkově . Vzdělávání bude zaměřeno na možnosti diverzifikace činností nezemědělské povahy, zakládání a rozvoj mikropodniků , možnost uplatnění ve venkovském cestovním ruchu, ve službách pro obyvatelstvo a možnostech rozvoje dědictví venkova.

Podpora se nevztahuje na instruktážní kurzy nebo vzdělávání, které jsou součástí běžných vzdělávacích programů nebo systémů na středoškolské nebo vyšší úrovni.

Cíle opatření

Posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku a zajištění místních služeb.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.

Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

Vymezení podporovaných území

Projekt může být realizován na celém území České republiky.

Podmínky poskytnutí podpory

- Podpora se poskytne na základě schváleného předloženého projektu, který splňuje podmínky dané požadavky prováděcí legislativy,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie,
- zaměření projektu odpovídá prioritám osy III Programu rozvoje venkova.

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. Praha: Mze ČR, VÚZE Praha. 2007.

Příloha 7: Charakteristika a cíle opatření, vymezení podporovaných oblastí a podmínky poskytnutí podpory – OSA IV.

Opatření IV.1.1. Místní akční skupina

Charakteristika opatření

V rámci tohoto opatření budou místní akční skupiny realizovat svůj Strategický plán Leader. Podporu lze poskytnout místním akčním skupinám, které splní kritéria přijatelnosti posuzovaná SZIF a budou vybrány Hodnotitelskou komisí složenou z jmenovaných expertů. Hodnotitelská komise bude ustanovena Ministerstvem zemědělství a místní akční skupiny bude vybírat na základě bodování. Hodnocení a výběr místních akčních skupin bude probíhat ve dvou kolech. Výzvy k výběru místních akčních skupin budou provedeny v souladu s článkem 37 Nařízení Komise č. 1974/2006 nejpozději do dvou let po schválení programu.

Podporu lze poskytnout místní akční skupině na provoz, administrativu a poradenství spojené s realizací Strategického plánu Leader. Opatření se realizuje na základě principů Leader.

Cíle opatření

Růst konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a diverzifikace ekonomiky.

Zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova.

Uplatnění principů Leader.

Opatření IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie

Charakteristika opatření

Podporu lze poskytnout na projekty, které jsou v souladu se schváleným Strategickým plánem Leader místní akční skupiny a příslušnými podmínkami opatření Programu rozvoje venkova. Projekty k realizaci vybírá na základě předem stanovených bodovacích kritérií místní akční skupina prostřednictvím své výběrové komise. Do bodovacích kritérií musí být jako kritérium zahrnuto uplatňování inovačních přístupů. Výběr projektů Místními akčními skupinami bude probíhat minimálně jednou do roka. Opatření se realizuje na základě principů Leader.

Cíle opatření

Růst konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a diverzifikace ekonomiky.

Zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova

Uplatnění principů Leader.

Vymezení podporovaných území

Projekt musí být realizován na území působnosti příslušné MAS.

Podmínky poskytnutí podpory

- Žadatel může pro své způsobilé výdaje v rámci schváleného projektu použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie,
- projekt musí být realizován v daném území působnosti MAS,
- projekt je v souladu s platnou právní úpravou a se Strategickým plánem Leader,
- žadatel musí splňovat podmínky stanovené příslušnou místní akční skupinou.

Vymezení území, kategorie příjemců podpory, forma a výše podpory a další podmínky budou přesněji vymezeny ve Strategickém plánu Leader příslušné místní akční skupiny a v souladu s jednotlivými opatřeními Programu rozvoje venkova a s přihlédnutím ke specifikám metody Leader.

Opatření IV.2.1. Realizace projektů spolupráce

Charakteristika opatření

Podpora bude poskytována na projekty spolupráce mezi územími na národní úrovni nebo nadnárodní spolupráce s cílem povzbudit spolupráci mezi místními akčními skupinami v rámci členských států a na území třetích zemí. Smyslem tohoto opatření je využití příkladů nejlepší praxe k posílení inovačních postupů a přenosu znalostí. Projekty budou vybírány Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) na základě splnění kritérií přijatelnosti a dosažené výše bodového hodnocení. Výzvy pro výběr projektů spolupráce mezi územími na národní úrovni, stejně jako spolupráce nadnárodní budou vyhlášovány minimálně jednou do roka, první výzva bude vyhlášena v roce 2008.

Cíle opatření

Rozvoj a propagace spolupráce a nejlepších výsledků a projektů.

Zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova.

Uplatnění principů Leader.

Vymezení podporovaných území

Území působnosti MAS a území působnosti partnerské MAS.

Podmínky poskytnutí podpory

Podporu konečnému žadateli/příjemci podpory na spolupráci poskytne platební agentura na základě žádosti, která je v souladu se Strategickým plánem Leader, s platnou právní úpravou a závaznými pravidly, žadatel může pro své způsobilé výdaje v rámci schváleného projektu použít pouze jeden zdroj financování Evropské unie na oddělitelné výdaje, mezi partnery je uzavřena Smlouva o spolupráci.

Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. Praha: Mze ČR, VÚZE Praha. 2007.